

SAHTECİLİK İDDİASI BAKIMINDAN HUKUK VE CEZA MAHKEMESİ KARARLARININ BİRBİRİNE ETKİSİ*

THE EFFECT OF CIVIL AND CRIMINAL COURT DECISIONS ON EACH OTHER ABOUT CLAIM OF FORGERY

Bahattin ARAS**

Özet: Yapılan yargılama sonucunda hukuk ve ceza mahkemelerinin verdikleri nihai kararlar, birbirlerinin yargılama sürecini etkilemekte ve bazı noktalarda bağlayıcı nitelik kazanmaktadır. Mesela ceza ve hukuk mahkemesinin sahtecilik ve yaş düzeltmeye dair verdikleri kararlarda bu görülmektedir. Aynı şekilde taksirle meydana gelmiş bir haksız fiil eyleminin tazminat yönünden hukuk, aynı zamanda suç olan eylemin cezalandırılması yönünden ise ceza yargısının konusunu teşkil etmektedir. Dolayısıyla her iki yargı çeşidinin de belli durumlarda birbirlerinin vereceği kararları beklemesi ya da esas alması gerekmektedir.

Bu çalışmada temel olarak hukuk ve ceza mahkemelerin sahtecilik konusunda verdikleri kararların hukuk ve ceza yargılamasına olan etkisi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hukuk Mahkemesi, Ceza Mahkemesi, Kesin Hüküm, Etki, Sahtecilik

Abstract: The final decisions taken by civil and criminal courts as a result of judging affect each other in terms of judgment processes and may be binding in some ways. This effect can be seen in the decisions about forgery and age amendment in civil and criminal courts. There tortuous acts may be a subject for civil justice with regard to compensation; at the same time, may be a subject for criminal justice with regard to penalization of the criminal act. Therefore, two kinds of jurisdiction should wait for and predicate upon the decisions of each other.

In this study, the effect of forgery decision that is given by criminal and civil courts will mainly be discussed.

Keywords: Civil Court, Criminal Court, Definitive Judgment, Conclusive Evidence, Effect, Forgery

* Bu çalışma temel olarak Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından 26/11/2013 tarihinde kabul edilen ve daha sonra kitaplaştırılan “Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi” konulu doktora tez çalışmamdaki görüşler çerçevesinde yeniden kaleme alınmıştır.

** Dr., Hâkim

GİRİŞ

Belli uyuşmazlıklarda hukuk ve ceza mahkemelerinin yargılama sonucunda verdikleri nihai kararlar, birbirilerinin yargılama sürecini etkilemekte ve bazı noktalarda bağlayıcı nitelik kazanmaktadırlar. Mesela ceza ve hukuk mahkemesinin sahtecilik ve yaş düzeltmeye dair verdikleri kararlarda bu görülmektedir. Aynı şekilde taksirle meydana gelmiş bir haksız fiil eyleminin tazminat yönünden hukuk, aynı zamanda suç olan eylemin cezalandırılması yönünden ise ceza yargısının konusunu teşkil etmektedir. Dolayısıyla her iki yargı çeşidinin de belli durumlarda birbirlerinin vereceği kararları beklemesi ya da esas alması gerekmektedir. Burada usul ekonomisinin etkisi olduğu kadar maddi gerçeğe ulaşmak için yapılan yargılamada çelişik kararların önüne geçmenin de esas alındığı unutulmamalıdır.

Ceza ve hukuk yargısının bu şekilde birbirlerine bağımlı olduğu haller olmakla birlikte bu iki yargı çeşidinin yargılama usulünde temel farklılıklar bulunmaktadır. Ceza yargısında kamusal yarar esas olduğundan “resen araştırma ilkesi” temel ilke olarak kabul edilirken hukuk yargılamasında “kişisel yarar” esas olduğundan “tasarruf ilkesi” ve “tarafarca hazırlama ilkesi” esastır. Ancak bu temel uygulama ilkeleri bir mutlakiyet taşımamaktadır. Gerek ceza yargısında ve gerekse hukuk yargısında bu temel ilkelerin birlikte uygulandığı durumlar da mevcuttur.

Ceza yargısının konusunu suç teşkil eden fiillerden dolayı cezalandırma yetkisi oluştururken; hukuk yargısının konusunu özel hukuk alanındaki yargısal faaliyetler oluşturmaktadır. Her ne kadar hukuk ve ceza yargılarının uygulanma alanları ve temel usulleri farklı olsa da birbirlerinden tamamen bağımsız bir konumda da değildirler. Zira yaş düzeltmede olduğu gibi bazı hallerde, aslında medeni yargıya tabi olan bazı uyuşmazlıkların ceza yargısında çözümlenebilmesi mümkün olduğu gibi tersi uygulama ile aslında ceza yargısının konusunu oluşturan bir sahtecilik olayının hukuk mahkemesinde açılacak bir davayla da çözüme kavuşturulabileceği yasalarla mümkün kılınmıştır. Hal böyle olunca bu iki yargı çeşidinde de belli durumlarda birbirlerinin vereceği kararları beklemek ya da esas almak gibi bir durumun olduğu anlaşılmaktadır.

Hukuk ve ceza yargısının ilkesel bağlamda bile bu şekilde etkileşim içerisinde olmasının doğal bir sonucu da bu yargı çeşitlerinde

verilen kararların da birbirini etkilemesidir. Çünkü bazen meydana gelen bir uyuşmazlığın her iki yargı çeşidini de ilgilendiren yönleri olabilir. Mesela taksirle meydana gelmiş bir haksız fiil, tazminat yönünden hukuk; eylemin aynı zamanda suç olması halinde verilecek ceza bakımından caza yargısının konusunu teşkil etmektedir.

Bu çalışmada temel olarak hukuk ve ceza mahkemelerinin sahte-cilik konusunda vermiş oldukları kararların, hukuk ve ceza yargısı bakımından ortaya çıkarttıkları etki ve sonuçlar ele alınacaktır. Bu noktada teorideki görüşler ve Yargıtay uygulamaları irdelenecektir.

A. HUKUK VE CEZA YARGISI ARASINDAKİ TEMEL BENZERLİKLER ve FARKLILIKLAR

a. Hukuk ve Ceza Yargılaması Arasındaki Temel Benzerlikler

Taraflar arasındaki uyuşmazlıkların kanunların belirlediği usul ve esaslara göre karara bağlanması ve bu şekilde maddi gerçeği bulup ortaya çıkarılması hukuk ve ceza yargılamasının temel amacıdır. Bu kapsamda hâkim, her iki yargılama usulünde de suça veya uyuşmazlığa konu olan eylemin somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediğini araştırarak, elde edilen deliller ışığında kararını vermektedir. Ceza ve hukuk yargılamasında delillerin toplanmasına ilişkin farklı ilkelerin geçerli olması, ceza yargılamasında maddi gerçeğin, hukuk yargılamasında ise yalnızca şekli gerçeğin esas alındığını düşünmek yerinde değildir. Aksi halde aynı olay hakkında hukuk ve ceza yargılamasında çelişkili kararların ortaya çıkması söz konusu olacak ve bu da yargıya olan güvenin sarsılmasına sebep olacaktır. Özellikle haksız fiile ilişkin bir tazminat davasında HMK'nın 198'inci maddesi uyarınca hâkimin kanuni istisnalar dışında delilleri serbestçe değerlendireceği açık hüküm altına alınmıştır.¹

¹ Mustafa Reşat Belgesay, *Medeni Usul Hukukunda Delillerin Değerlendirilmesi*, Kazancı Yayınları, İstanbul 1990, s.62; Ahmet Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Genişletilmiş 16. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2012, s.458; Ahmet Kılıçoğlu, "Haksız Fillerde Sorumlulukta Ceza Hukuku İle Medeni Hukuk İlişkisi", *AÜHFD*, Ankara 1973, C.XXIX, S.3-4, (Haksız Fiil), s.201; Muhammet Özkes, *Medeni Usul Hukukunda Asli Müdahale*, Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 1995, s.17; Hakan Pekcanıtez, *Oğuz Atalay*, Muhammet Özkes, *Medeni Usul Hukuku*, 6. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2007, s.50; Buse Dişel, "Ceza Mahkemesi Mahkûmiyet Kararının Hukuk Mahkemesi Kararına Etkisi ve Bekletici Sorun Yapılması", *DEÜHFD*, C.11, Özel Sayı 2009, s.188; H.Yavuz Alangoya, *Medeni Usul*

Esasında özellikle ceza yargılaması ve diğer yargılama dalları arasında temel benzerlikler bulunmaktadır. Bu ortak esaslar şöyle özetlenebilir;

- Çeşitli sùjeler faaliyette bulunmakla beraber, esas faaliyet yargılama makamlarınıdır.
- Yargılama sürecinde iki taraf bulunmaktadır.
- Var olan veya varsayılan uyuşmazlık kolektif bir yargılama ile çözülmektedir.
- Yargılama sürecinin başlaması için kural olarak dava açılmasına ihtiyaç vardır.
- Yargılama hukuku ilişkileri ve işlemleri bulunmaktadır.
- Morfolojik prensiplere uyulması gerekmektedir.²

Bu iki yargı kolu arasındaki yakınlık dolayısıyla medeni yargılamada çözülecek bir uyuşmazlığın ceza yargılamasında çözülmesi mümkün olabilir. Örneğin CMK'nın 218'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca kovuşturma aşamasında sanığın veya mağdurun yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşılması halinde; ceza mahkemesi, ilgili yasalardaki hükümler çerçevesinde bu sorunu çözerek hükmünü verecektir.³

Bu noktada önemli olan diğer bir husus ise, CMK'da hüküm bulunmayan hallerde genel kanun olduğu için Hukuk Muhakemeleri Kanunu uygulanacağı dile getirilmektedir.⁴ Ancak öğretilerde bunun yerinde olmadığı da ileri sürülmektedir. Zira hukuk ve ceza yargılaması arasında konu, amaç ve delil sistemleri bakımından temel farklılıklar

Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanması İlişkin İlkeler, İstanbul 1979, s.86-87; H.Yavuz Alangoya, Kamil Yıldırım, Nevhis Deren Yıldırım, Medenî Usul Hukuku Esasları, 4. Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul 2004, s.4-5; Sabri Şakir Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri, 7. Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No.142, Ankara 1960, s.374; Meral Sungurtekin Özkan, Avukatlık Hukuku, 1.Baskı, Fakülteler Kitabevi, İzmir 2006, s.259; Ejder Yılmaz, "Usul Ekonomisi", *AÜHFD*, Ankara 2008, C.LVII, S.1, (Usul Ekonomisi), s.243-274.

² Nurullah Kunter, Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoglu, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 19. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2009, s.20 vd.

³ Nur Centel, Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 9.Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2012, s.7.

⁴ Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Medeni Usul Hukuku, 23.Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2012, s.59; Pekcanıtez, Atalay, Özkes, s.72-73.

bulunması ve Hukuk Muhakemeleri Kanununda bu kanunun genel kanun olduğu ve hüküm bulunmayan hallerde ceza yargılamasında uygulanacağına dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Ayrıca yasa koyucunun böyle bir amacı bulunsaydı bunu açıkça düzenleyeceği dile getirilmektedir.⁵ Kanaatimizce CMK'da hüküm bulunmayan hallerde, CMK'ya göre özel bir kanun niteliğinde olmayan HMK'nın ilgili hükümlerinin kıyasen ceza usulü hukukunda uygulanması mümkündür. Ancak uygulanacak hükmün ceza yargılamasının temel ilkelerine aykırı bir nitelik taşıması gerekir. Bu bağlamda HMK'nın 334 ila 340'ıncı maddelerinde düzenlenen adli yardıma ilişkin hükümlerin, bu hususta CMK'da hüküm bulunmadığından ceza yargılamasında uygulanması mümkündür.

Aynı şekilde HMK'da tavzih öngörülmesine karşın CMK'da tavzih kurumuna yer verilmemiştir. Ancak ceza mahkemesi, mahkeme ismi veya adli para cezasının gün sayısındaki maddi hatayı "resen" tavzih edebileceği gibi ilgilinin talebi ile de maddi hataları tavzih yolu ile düzeltilmesine bir engel bulunmamaktadır.

b. Hukuk ve Ceza Yargısı Arasındaki Temel Farklılıklar

Hukuk ve ceza yargılaması arasında yukarıda belirtilen benzerliklerin yanı sıra önemli temel farklılıklar da bulunmaktadır. Bu kapsamda konu ele alındığında, öncelikle her iki yargılama türünün konularının farklı olduğu açıktır. Ceza muhakemesi hukuku, suçluyu bulup cezalandırmak suretiyle cezanın genel önleyici işlevini gerçekleştirmeyi ve bu şekilde kişisel öç alınmasını engelleyerek toplumsal barışı sağlamayı hedefler. Kamusal niteliğinden dolayı istisnalar haricinde kendiliğinden harekete geçer. Medeni yargılama hukuku ise özel hukuk kurallarına aykırı hareket edilmesi halinde yapılacak yargılamanın usulünü ve bireylerin kişisel haklarının korunmasını sağlamaya yönelik hükümleri içermektedir. Görüldüğü üzere medeni yargılama hukuku bireylerin kişisel çıkarlarına hizmet ettiğinden dolayı ve bu yargılama hukukuna hâkim olan tasarruf ilkesinin de bir sonucu olarak medeni yargılama ancak hakkı ihlal edilen tarafından harekete geçirilebilir.⁶

⁵ Centel, Zafer, s.8.

⁶ Centel, Zafer, s.6.

İki yargılama hukuku arasındaki diğer önemli bir farklılık ise her iki yargılama sürecinde izlenen amaçlardır. Kendiliğinden harekete geçme ve araştırma ilkelerinin bir sonucu olarak, ceza yargılamasının amacı, şüphe götürmeyecek bir maddi gerçeğe ulaşmaktır.⁷ Diğer bir ifade ile hâkimin kesin vicdani kanaate ulaşması esastır. Buna karşılık hukuk yargılamasında bu kadar güçlü bir maddi gerçeğe ulaşma amacı söz konusu değildir. HMK'nın 198'inci maddesi gereğince hâkim kanuni istisnalar dışında delilleri serbestçe değerlendirecektir. Ancak taraflardan birinin delilleri diğer tarafın delillerinden daha ağır basıyorsa; hâkim, delilleri ağır basan taraf lehine karar verecektir.

Ceza ve medeni yargının amaçlarının farklı olmasından dolayı, gerçeğin ortaya çıkarılması için aranan deliller de birbirinden farklı olmaktadır. Ceza yargılamasında delil serbestisi esas olmasına karşın hukuk yargılamasında istisnalar haricinde biçimsel delil ilkesi esastır. Medeni yargılamada hukuki ilişkinin ispatı ile ilgili kurallar çok sıkı olmasından dolayı, hukuki ilişkiyi ispatlayacak delillerin önceden hazırlanabilmesi amacıyla biçimsel delil ilkesi kabul edilmiştir. Hukuki ilişkinin hangi delillerle ispat edileceği kanunda belli olduğundan hâkim bu delillerle bağlıdır. Bu bağlamda senetle ispat zorunluluğu buna örnek olarak verilebilir. HMK'nın "Senetle ispat zorunluluğu" kenar başlıklı 200'üncü maddesi gereğince bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, ikrarı ve itfası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri ikibinbeşyüz Türk Lirasını geçtiği takdirde senetle ispat olunması gerekir. Bu hukuki işlemlerin miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma gibi bir nedenle ikibinbeşyüz Türk Lirasından aşağı düşse bile senetsiz ispat olunamaz. Diğer bir örnek daha verilecek olursa HMK'nın "Senede karşı tanıkla ispat yasağı" kenar başlıklı 201'inci maddesi gereğince senede bağlı her çeşit iddiaya karşı ileri sürülen ve senedin hüküm ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bulunan hukuki işlemler ikibinbeşyüz Türk Lirasından az bir miktara ait olsa bile tanıkla ispat olunamaz.

Tasarruf ve taraflarca getirme ilkesinin doğal sonucu olarak hâkim önüne getirilen yasal delillere göre karar vermek zorundadır.

⁷ Pekcanıtez, Atalay, Özkes, s.40; Alangoya, Yıldırım, Deren-Yıldırım, s.26; Ergun Önen, Medeni Yargılama Hukuku, Sevinç Matbaası, Ankara 1979, s.1 vd. ; Centel, Zafer,s.7

Ancak medeni yargılamada da biçimsel delil ilkesinin uygulanmadığı istisnai durumlar bulunmaktadır. Mesela, haksız fiil nedeniyle açılan bir davada zararın varlığının ispatı konusunda maddi gerçek arandığından delil serbestisi ilkesi söz konusudur. Ceza yargılamasında ise delillerin önceden hazırlanması söz konusu olmadığından delil serbestisi ilkesi geçerli olup uyuşmazlık her türlü yasal yollarla elde edilmiş delille ispat edilebilir. Dolayısıyla hâkim tarafların delilleri ve talepleriyle bağlı olmadığı gibi elde edilen delilleri vicdani kanaatine göre değerlendirir.⁸

Ceza yargılamasında temel olarak “in dubio pro reo” yani “şüpheden sanık yararlanır” ilkesi uygulanmaktadır. Ayrıca ceza hâkimi, delillerin takdiri konusunda daha sıkı davranıp farklı noktalardan hareket ettiği halde, hukuk hâkimi aynı olayı daha basit delillerle ispatlanmış kabul edebilir.⁹

Ceza yargılamasında yargılamanın kısa sürede bitirilmesinde kamu yararı olduğundan dolayı yargılamayı hızlandıracak uygulamalara yer verilmiştir. Bu kapsamda istisnalar haricinde dava zamanlaşımının durması ve kesilmesi buna örnek verilebilir. Ceza davasının uzaması belirli durumlarda ve belirli sürelerle olabilir. Buna karşılık olarak medeni yargılamada dava açılması ile zamanlaşımı kesilir ve bir daha zamanlaşımı söz konusu olmaz.¹⁰

c. Genel Olarak Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi

Hukuk ve ceza mahkemesinin farklı usuller ve ilkeler çerçevesinde verdikleri kararları belli durumlarda birbirlerine etkilemektedir. Bir fiilin hem suç hem de haksız fiil oluşturduğu hallerde, bu mahkemelerin verdikleri kararlar birbirlerini etkilemektedir. Bu bağlamda ceza mahkemesi kararının hukuk mahkemesi kararına etkisi hususu-

⁸ Centel, Zafer, s.7; Ali Rıza Çınar, “Hukuka Aykırı Kanıtlar”, *TBB D*, Ankara 2004, S.55, s.34.

⁹ Kılıçoğlu, (Haksız Fiil), s.192-193.

¹⁰ Deliduman, Seyithan: “Son Değişiklikler Çerçevesinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Borçlar Kanunu İlişkisi”, *Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yalova 2012, S.1, s.2; Veysel Başpınar, Mehmet Altunkaya, “Depremden Doğan Zararların Tazmininde Zamanlaşımının Başlaması ve Süresi”, *AÜHFD*, C.57, S.1, s.117; Centel/Zafer, s.8.

nun açıklığa kavuşturulması için haksız fiilin bütün unsurlarının ele alınması gerekmektedir.

Hukuk ve ceza mahkemesi kararlarının birbirine etkisini düzenleyen 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 74'üncü maddesinde ceza mahkemesi kararının hukuk mahkemesi kararına etkisi konusu düzenlenmiştir. Adı geçen maddede;

"Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir.

Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz. "hükmüne yer verilmiştir.

Benzer hüküm Mülga Borçlar Kanununda da bulunmaktaydı. Buna göre hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir.¹¹ Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz.¹² Madde-

¹¹ Esat Öztekin, "Ceza Mahkemesinde Beraat Haksız Fiili ve Onun Tazminini Ortadan Kaldırmaz", Jurisdictio, Ankara 1957, C.II, s.491-492; A.İsmet Arslan, "Ceza Hukuku Kurallarının Haksız Fiilden Doğan Tazminat Taleplerine Etkisi", YD, Ankara 1981, S.3, s. 325-326; Erhan Türker, "Ceza Mahkemesi Kararlarının Haksız Fiiller Konusunda Hukuk Hâkiminin Kararlarına Etkisi", Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, Eskişehir 1981, C.11, S.1, s.319; Kemal Tahir Gürsoy, "Haksız Eylem (Fiil) Den Doğan Talep Hakkı ve Bu Hakkın Diğer Talep Haklarıyla Yarışması (Dava Hakkının Telahuku)", AÜHFD, Ankara 1974, C.31, S.1-4, s.155; Bilge Umar, "Temyiz Mahkemesi İçtihatlarına Göre Ceza Mahkemesi Kararının Hukuk Mahkemesine Tesiri", İBD, 1949, C.XXXIII, s.362; Mustafa Reşat Belgesay, "Türkiye Temyiz Mahkemesi ve İsviçre Federal Mahkemesi Kararlarının Analizi", İÜHFM, İstanbul 1940, C.VI, S.1, (Kararların Analizi), s.850; Kılıçoğlu, (Haksız Fiil), s.194; Mustafa Kılıçoğlu, Sorumluluk Hukuku, C.I., Sözleşme Dışı Sorumluluk, Turhan Kitabevi, Ankara 2002, (Sorumluluk Hukuku), s.662; Kamil Gürçay, "Tatbikatta Borçlar Kanununun 53 üncü Maddesi", ABD, Ankara 1953, S.3, s.227; Hakan Koçak, Ceza Yargılamasının Hukuk Mahkemelerinde Bağlayıcılığı Sorunu, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009, s.114; Muammer Yazar, "Ceza Hukuku İle Medeni Hukuk Arasındaki İlişki", YD, Ankara 1986, C. XII, S.3, s.248.

¹² Arslan, s.327-328; Türker, s.319; Gürsoy, s.155; Umar, s.367; Belgesay, (Kararların Analizi), s.850; Kılıçoğlu, (Haksız Fiil), s.194; Kılıçoğlu, (Sorumluluk Hukuku),

de yalnızca haksız fiilin unsurlarından kusur ve zarar açısından bir düzenleme mevcut olup haksız fiilin diğer unsurları olan fiil, hukuka aykırılık ve illiyet bağına ilişkin olarak herhangi bir açık hükme yer verilmemiştir.

Borçlar Kanunu'nun 74'üncü maddesinde açıkça ceza mahkemesince verilen mahkûmiyet hükümlerinin bağlayıcı olup olmadığı konusunda bir düzenleme bulunmamasına karşın maddenin genel anlamından mahkûmiyet kararlarının bağlayıcı olduğu sonucu çıkmaktadır. Ceza mahkemesinin CMK'daki ölçü ve yetkiler çerçevesinde, talebe bağlı kalmaksızın resen delilleri toplayabilmesi ve uyumsuzluğa ilişkin araştırmaları yapabilmesi mümkündür. Bundan dolayı ceza mahkemesinin mahkûmiyet kararı için ulaşılmış olduğu sonuçlar hukuk hâkimini bağlayacaktır. Yalnız burada mahkûmiyet kararlarının bağlayıcı olması, hukuk mahkemesinin açılan tazminat davasında mutlaka kişiyi tazminata mahkûm edeceği anlamında değildir. Mesela soruşturması ve kovuşturması kişinin şikâyetine tabi olmayan bir eylemin işlenmesi kişinin rızasına dayalı ise, sanık şikâyetine tabi olmayan ancak mağdurun rızası ile gerçekleştirdiği eylemden ötürü cezalandırılacaktır. Ancak açılacak bir tazminat davasında tazminata mahkûm edilemeyecektir. Çünkü hukuk düzeninin koruduğu kişisel hakların, kişinin özgür iradesiyle çiğnenmesinden sonra çiğnettiği hakların karşılığını istemesi durumunda objektif haksızlık durumu ortadan kalkmıştır.¹³

TBK'nın 74'üncü maddesinin açık hükmü ve ayrıca hukuk ile ceza davalarının konuları, tarafları ve amaçları farklı olduğundan ceza mahkemesi kararları kural olarak hukuk mahkemesi için kesin hüküm oluşturmazlar. Bundan dolayı hukuk hâkimi kural olarak ceza mahkemesinin beraat kararı ile bağlı değildir. Bu kuralın Yargıtay uy-

s.662; Gürçay, s.227; Koçak, s.110; Yazar, s.248.

¹³ Kılıçoğlu, (Haksız Fiil), s.201-202; Hamdi Yaver Aktan, "Madeni Hukuk-Ceza Hukuku (Hâkimleri) İlişkisi", AD, Ankara 1989, C.LXXX, S.2, s.32; Muhsin Tuğsavul, "BK.53.Maddesi Üzerine Bir İnceleme", AD, Ankara 1946, s.954; İsmail Doğanay, "Hukuk Hâkimi, Ceza Mahkemesinin Hangi Nevi Kararları İle Bağlıdır?", YD, Ankara 1975, S.2, s.27; Kenan Tunçomağ, "Mahkeme Kararları Kroniği", İÜHFİM, C.XXVIII, S.1, s.845; Ege Bağatur, "Madeni Hukuk İle Ceza Hukuku Arasındaki İlişki BK.53.Maddenin İncelenmesi", ABD, Ankara 1965, S.5, s.579; R.Nurettin Selçuk, "Ceza Kararlarının Hukuk Hâkimine Etkisi", ABD, Ankara 1975, S.5, s.719-720.

gulamasında kabul edilen istisnalarından biri, beraat kararında saptanan maddi vakıalardır. Buna göre, beraat kararında ceza mahkemesinin saptadığı maddi vakıalar, hukuk hâkimini bağlar.¹⁴ Bu bağlamda sanığın atılı suçu işlemediği ya da atılı suçun hiç işlenmediği yönündeki ceza mahkemesinin yaptığı tespitler maddi vakıa niteliğinde olduğundan hukuk mahkemesini bağlayıcı niteliktedirler. Ancak, bu istisnanın uygulama yerinin olabilmesi için, beraat kararında, suçlamaya ilişkin maddi vakıanın tespit edilmiş olması gerekir. Diğer bir ifade ile hukuk hâkimi ancak aynı olay nedeniyle ceza yargılamasında hükme dayanak yapılan maddi vakıalar ile bağlıdır. Bu nedenle bir maddi olayın varlığı ya da yokluğu konusunda ceza mahkemesinde kesinleşmiş kabule rağmen, aynı konunun hukuk mahkemesinde yeniden tartışılması olanaklı değildir.

Öte yandan aslında medeni yargıya tabi olan fakat özel kanun hükümleri gereğince ceza mahkemelerinde de görülebileceği kabul edilmiş olan bazı davalarda hukuk mahkemesi kararı, ceza mahkemesinde kesin hüküm teşkil etmektedir. Mesela hukuk mahkemesinin bir senedin sahte olmadığına ilişkin kararı bu hususa örnek olarak verilebilir.¹⁵ Bu kapsamda hukuk mahkemesinde bir senedin sahteliği

¹⁴ Arslan, s.337; Türker, s.319; Umar, s.385; Kılıçoğlu, (Sorumluluk Hukuku), s.662; Turgut Uygur, Açıklamalı- İċtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, C.3, Ankara 2010, s.2593; Halis Yaşar, “Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Hâkimini Etkileyip Etkilememesi Meselesinin Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlaline Varan Boyutu (Bir Yargıtay Kararının Düşündürdükleri)”, *TBB*, Ankara 2013, S.109, s.454; “...Dava, kıdem ve ihbar tazminatı ile diğer işçi alacaklarının tahsili istemine ilişkindir. Davalı, feshin haklı nedene dayandığını, davacının eylemlerinin ceza mahkemesi kararı ile sabit olduğunu, feshin geçersizliği ve işe iade istemi ile açtığı davanın reddedildiğini, davanın reddi gerektiğini savunmuştur. Yerel mahkeme, davalı işveren tarafından feshin haklı nedenlerle oluştuğu ispat edilemediğinden davanın kabulüne karar vermiştir. Ancak, hukuki düzenlemeye göre hukuk hâkimi kural olarak ceza mahkemesinin beraat kararı ile bağlı değildir. Ancak; aynı olay nedeniyle ceza yargılamasında hükme dayanak yapılan maddi olgular ile bağlıdır. Hukuk hâkiminin ceza mahkemesi kararındaki maddi olgularla bağlılığının ölçüsü; beraat kararında suçun sanık tarafından işlenip işlenmediğinin kesin olarak delilleriyle tespit edilip edilmediği olmalıdır. Yasadaki açık düzenleme, yerleşen yargısal uygulama ve bilimsel görüşler karşısında; kusurun ve zarar miktarının takdiri hususundaki kararın, diğer söyleyişle fiilin işlendiği sabit olduğu halde kusurluluğa ya da kusursuzluğa ilişkin saptamanın tek başına Hukuk Hâkimini bağlayacağını kabule olanak bulunmamaktadır...9.HD., 2011/22011 E., 2013/22543 K., 16.9.2013 T.(Kazancı İċtihat-Bilişim Bilgi Bankası)”

¹⁵ Kuru, Arslan, Yılmaz, s.682; Aktan, 25; Recep Akcan, Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ya-

iddiası ile açılmış olan davada mahkemenin senedin sahte olmadığına dair karar vermesi halinde bu karar ceza mahkemesi nezdinde kesin hüküm teşkil edecektir. Bu konuda HMK'nın "Sahtelik hakkında hukuk ve ceza mahkemesi kararlarının etkisi" kenar başlıklı 214'üncü maddesinde kesin düzenleme bulunmaktadır. Buradaki düzenleme uyarınca bir belgenin sahte olmadığına dair hukuk mahkemesince verilen karar kesinleştikten sonra, söz konusu belge hakkında ceza mahkemesinde de sahtelik iddiası ile ceza davası dinlenemez. Benzer düzenleme mülga HUMK'un 314'inci maddesinde de bulunmaktaydı. Diğer bir ifade ile senedin sahteliği iddiası ile bu konuda ceza davası açılmayacağı gibi derdest ceza davasında ise bu husus tartışma konusu yapılamayacak ve davanın reddine karar verilmesi gerekecektir.

Benzer şekilde CMK'nın 218'inci maddesi hükmü uyarınca ceza mahkemesi, yargılama kapsamında mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşması halinde yaş tespitine ilişkin karar vermesi gerekir. Bu noktada tarafları hukuk mahkemesinde dava açmaya yönlendiremez. Aynı şekilde sanık veya mağdur hakkında hukuk mahkemesinde derdest dava olduğunun öğrenilmesi ve kendisinin de bu konuda karar verecek olması halinde, ceza mahkemesinin bu hususu hukuk mahkemesine bildirmesi gerekir. Hukuk mahkemesi, böyle bir durumda görevsiz olduğundan görevsizlik kararı vererek dosyayı ceza mahkemesine göndermelidir. Burada ceza mahkemesi, ilgili kanunda belirlenen usule göre bu sorunu çözerek hükmünü vermek zorundadır. Diğer bir ifade ile ceza hâkimi yaş düzeltilmesi konusunda bekletici mesele yoluna başvurmaz. 16

yımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988, s.75-76; Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.I-II-III-IV-V-VI, 6.Baskı, Demir Yayınları, Ankara 2001, C.V, s.5096

¹⁶ "...5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Yasası'nın 218. maddesinin ikinci fıkrası hükmü uyarınca kovuşturma evresinde mağdur ya da sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespiti ile ilgili bir sorunla karşılaşılması durumunda mahkemenin ilgili yasa da belirlenen usule göre bu sorunu çözerek hükmünü vermesi gerekir. Buna göre, Asliye Hukuk Mahkemesince doğum tarihinin düzeltilmesi ile ilgili davaya Gebze Ağır Ceza Mahkemesinde bakılmak üzere görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, davaya bakılıp işin esası hakkında hüküm kurulmuş olması doğru görülmemiştir...18. HD.,2009/10867 E.,2010/2140 K., 15/2/2010 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

Diğer taraftan hukuk mahkemesinde devam eden bir davayı ceza mahkemesinin bekletici mesele olarak kabul etmesi halinde hukuk mahkemesinde verilecek hükümden mevcut ceza davasının niteliğine göre faydalanmasında bir engel bulunmamaktadır. Bu bağlamda ceza mahkemesi hukuk mahkemesinin vermiş olduğu kararı isabetli olarak değerlendirdiği takdirde bu kararı kendi hükmüne esas alabilir. Burada ceza hâkimi hukuk hâkiminin toplamış olduğu delilleri yeniden toplamakla mükellef değildir. Burada kesin hüküm niteliği kazanmış olan hukuk mahkemesi kararının takdire şayan olarak görülmesi halinde uyuşmazlığın ispatı hakkında delil olarak değerlendirilmesinde bir engel yoktur. Burada kesin delil veya kesin hüküm olmaktan ziyade hâkime kanaat verecek nitelikte bir takdiri delil durumu söz konusudur.¹⁷

Ayrıca ceza davasına konu uyuşmazlık hakkında hukuk mahkemesinde açılan tazminat davasında verilmiş olan tazminat kararı ve bu kararın infaz edilmiş olması halinde bu husus ceza mahkemesindeki davada erteleme, uzlaşma ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kararları bakımından zararın giderilmesi koşulunu karşıladığının kabulü gerekir. Dolayısıyla ceza mahkemesi sanığın mağdurun uğradığı zararın giderilmesi konusunda hukuk mahkemesinin vermiş olduğu kararı esas alarak, erteleme, uzlaşma ve HAGB kararlarını verecektir.

¹⁷ Akcan, s.104; Kuru, Arslan, Yılmaz, s.684; Hadi Tan, "Medeni Hukuk Münasebetlerine Müteallik Meselelerde Ceza Mahkemelerinin Yetkisi", AD, Ankara 1951, S.5, F.2, s.664; Çelik Ahmet Çelik, "Hukuk Mahkemesi Kararlarının Ceza Davasına Etkisi", http://www.tazminathukuku.com/dosyalar/251_hukuk-mahkemesi-kararlarinin-ceza-davasina-etkisi.pdf, İET: 25.03. 2015, s.2; "...Basın yoluyla hakaret suçundan açılan ceza davasında, daha önce hukuk mahkemesinde açılan tazminat davasında alınan kesinleşmiş kararın, "kesin kanıt" değil, "değerlendirilebilir kanıt" olduğu ve ceza hâkimince doğrudan araştırma yapılması, haberin gerçeklik derecesinin saptanması, savunmaya ilişkin kanıtların toplanması, hukuk mahkemesindeki tazminat davasında dinlenen tanıkların anlatımlarının belirlenmesi, haberin gerçek olduğu ortaya çıktığı takdirde okurların gereksiz merak duygularını doyurma yerine, bu haberin halk tarafından bilinmesinde kamu yararı bulunup bulunmadığının araştırılması, kamu yararı bulunduğu kabul edildiğinde ise küçük düşürücü değer yargılarının habere eklenip eklenmediğinin incelenmesi ve bu konulardan, gerektiğinde bilirkişiden de görüş alınarak karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeyle hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir...4.CD., 1996/8295 E., 1996/9884 K., 23.12.1996 T.(Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

B. SENET ve SAHTECİLİK KAVRAMLARI

a. Senet Kavramı

Senet kavramı, geniş ve dar olmak üzere iki anlamda kullanılmaktadır. Bu kapsamda geniş anlamda senet, bir fikrin, anlaşmaların somutlaşmış, tecessüm etmiş şeklidir.¹⁸ Diğer bir ifade ile senet, fikir ve düşüncelerin yazı veya belirli işaretler altında şekillendirilmesi, mad-dileştirilmesidir.¹⁹ Dar anlamda senet ise, kişinin kendi aleyhine delil teşkil etmek irade ve düşüncesiyle²⁰ vücuda getirdiği bir belgedir.²¹ Diğer bir tanımlama ile bir kimse tarafından bir vakıanın gelecekteki delilini teşkil etmek üzere yazıp veya yazdırıp imzaladığı belgedir.²² Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere bir hukuki işlemi tespit ve tevsik eden, onu delillendiren, tespit ve tevsik ettiği işlem sebebiyle bir taah-hüdü içeren ve borç altına giren kimsenin imzasını taşıyan yazılı ve kanuni delildir.²³ Görüldüğü üzere senet, belli bir işlem hakkında tam bir bilgi içeren, bir kişi tarafından kendi aleyhine olacak bir vakıanın, ileride delilini oluşturmak için yazıp veya yazdırıp imzaladığı ve karşı tarafa verdiği belgeyi ifade etmektedir.²⁴ Bir hususun senede bağlan-masının temel sebebi, işlemin maddi hukuk bakımından geçerliliğini sağlamak veya usul bakımından ispatını temin etmektir. Mesele bono verilmesi, kişinin borç ilişkisini ispatlamak için, buna karşılık noter aracılığı ile gayrimenkul satış vaadi düzenlenilmesi ise hukuki işlemin geçerliliği sağlamak için düzenlenmektedir.²⁵

Burada senet düzenlenirken kişinin mutlaka ileride kendi aleyhi-ne delil teşkil etmek üzere düzenlemesi şart olmayıp temelde taraf-lar arasındaki hukuki ilişkiyi, iradeyi yansıtmaya esastır. Oluşturulma aşamasında senet olarak düşünülmemesine rağmen sonradan senet

¹⁸ Saim Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku*, C. I-II, İstanbul 2000, s.637.

¹⁹ Ansay, s. 222.

²⁰ Bir kimsenin düzenlemiş olduğu belgenin kendi lehine delil (senet) sayılması kural olarak mümkün değildir. Ticari defterlerin sahibi lehine delil olması bu kuralın tek istisnasıdır. Kuru, C. II, s.2074.

²¹ İlhan E Postacıoğlu, *Medeni Usul Hukuku Dersleri*, İstanbul 1959, s.384.

²² Mustafa Reşit Belgesay, *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, C. 2, İstanbul 1940, (Şerh), s.148.

²³ Necmettin, Berkin, “İspat Hukukunda Senet Delili ve Yazılı Delil”, *İÜHFD*, İstanbul 1946, C.12, S.4, s. 1181

²⁴ Serdar Nart, “Alman ve Türk Hukukunda Senetle İspat”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.9, S.1, Y. 2007, s.213.

²⁵ Necip Bilge, Ergun Önen, *Medeni Yargılama Hukuku*, Ankara 1978, s.554.

hükmüne geçmesi de olasıdır. Mesela bir tarafı diğer tarafa yazdığı mektup da iradi olarak düzenlenmemiş olmasına rağmen sonradan bir hukuki işlemin ya da ilişkinin ispatı için senet haline gelmektedir.²⁶ Ayrıca her ne kadar senet denince, çek ve bono da olduğu gibi, tek taraflı borç ikrarları anlaşılmakta ise de, herhangi bir hukuki işlemi ve bu arada taraflara karşılıklı borçlar yükleyen bir sözleşmeyi belgelendirmek üzere, borç altına girenlerin imzası altında düzenlenmiş belgeler de usul hukukundaki anlamında senettir.²⁷

Bu bağlamda gerek düzenleme tarzları, gerek ispat güçleri bakımından senetler adi senet ve resmi senet olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.²⁸ Resmi bir makam veya memurun katılımı olmaksızın tarafların aralarında yaptıkları senetlere adi senet diğer bir ifade ile resmi olmayan senet denmektedir.²⁹ Burada önemli olan taraflarca veya tarafların iradesi çerçevesinde üçüncü kişi tarafından düzenlenmiş olan senet altındaki imzanın taraflara ait olmasıdır³⁰. Buna karşılık resmi bir makam yetkili bir memur tarafından yetkileri dâhilinde ve usulüne uygun bir şekilde hazırlanan belgelere ise resmi senet denir.³¹

Öte yandan medeni usul hukukundaki resmi senet kavramı ile ceza hukukundaki resmi senet kavramı benzer değildir. Ceza hukukunda resmi senet kavramı daha geniş kapsamlıdır.³² 5237 sayılı TCK'nın 210'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre, özel belgede sahtelik suçunun konusunun emre veya hamiline yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname olması halinde resmi belgede sahtelik suçuna ilişkin hükümler uygulanacaktır. Ceza hukukundaki bu hüküm medeni usul hukukunda uygulanması mümkün değildir.³³

b. Senetlerin İspat Gücü

6100 sayılı HMK'nın "Adi senetlerin ispat gücü" kenar başlıklı 205'inci maddesi gereğince mahkeme huzurunda ikrar olunan veya

²⁶ Kuru, C.II, s.2074.

²⁷ Kuru, C.II, s.2076.

²⁸ Bilge, Önen, s.556.

²⁹ Ansay, s.228

³⁰ Kuru, C.II, s. 2080.

³¹ Bilge, Önen, s.558.

³² Deliduman, s.19.

³³ Deliduman, s.19.

mahkemece inkâr edenden sadır olduğu kabul edilen adi senetler, aksi ispat edilmedikçe kesin delil sayılırlar. Ayrıca maddenin ikinci fıkrasında usulüne göre güvenli elektronik imza ile oluşturulan elektronik verilerin de senet hükmünde olduğu belirtilmiştir. Görüldüğü üzere bir adi senedin kesin delil teşkil etmesi onun mahkeme huzurunda ikrar olunmasına ya da inkâr edenden sadır olduğunun ispat edilmiş olmasına bağlıdır. Adi senette borçlu görünen kimse bu senedi inkâr ederse senedin alacaklısı bu senedin o şahıstan sadır olduğunu ispat etmelidir.³⁴ Burada mahkeme huzurunda ikrar olunan senetlerin ispat gücü bakımından resmi senet hükmünde olmaları diğer bir ifade kesin delil teşkil ederler. Burada adi senet düzenleyen kişi bakımından adi senet olarak varlığını korumakta ancak ispat kuvveti bakımından resmi senet yani kesin delil niteliğindedirler.³⁵

Diğer taraftan HMK'nın "İlamların ve resmî senetlerin ispat gücü" kenar başlıklı 204'üncü maddesindeki düzenlemede de vurgulandığı üzere resmi senetler sahteliği ispat edinceye kadar kesin delil teşkil ederler. Bu kapsamda bir resmi senede dayanan taraf bunun doğru olduğunu ispat etmek zorunda değildir. Resmi senedin doğru olup olmadığını ileri süren borçlu resmi senedi inkâr etmekle yetinemez. Resmi senedi kabul etmeyen borçlunun senedin sahteliğini ileri sürmesi ve bunu ispatlaması gerekir.³⁶

c. Sahtecilik Kavramı

Uyuşmazlıkların çözümü konusunda senetlerin büyük bir öneme ve ispat günce sahip olduğu yukarıda vurgulanmıştı. Günümüz çağdaş toplumlarda ticari ve sosyal ilişkilerin büyük çoğunluğu yazılı şekilde yürütülmektedir. Yazılı şekilde işlem yapılması bazen ispat için bazen de geçerlilik şekli olarak öngörülmektedir. Bir ispat aracı olarak senetlere ilişkin sahtecilik iddiası her zaman gündeme gelebilir. Bu noktada genel olarak sahtecilik kavramı tanımlanacak olursa, gerçek olmayan bir belgenin oluşturulması ve bunun gerçek bir belge gibi kullanılması ya da üzerinde değişiklik yapılmış gerçek bir belgenin kullanılması sahteciliktir.³⁷ İşte uyuşmazlığın ya da hukuki ilişkinin

³⁴ Üstündağ, s.647.

³⁵ Kuru, C.II, s.2084.

³⁶ Kuru, Arslan, Yılmaz, s.452.

³⁷ Faruk Aşçıoğlu, Adli Belge İncelemesi, İstanbul 2005, s.176.

dayanağı olan bir senede yönelik sahtecilik iddiasının ileri sürülmesi halinde bunun hem hukuk hem de ceza yargılamasını ilgilendiren yönleri vardır. Zira sahtecilik iddiasının suç oluşturduğu durumlarda aynı zamanda ceza yargılamasını da gerektirmektedir. Evrakta sahtecilik suçu kamu güvenine karşı işlenen bir suç türü olduğundan kamunun güven duyduğu bir belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi ya da gerçek bir belgeye ekleme yapılması ve yahut tümünün veya bir kesiminin değiştirilmesi eylemleri suç sayılarak ceza yaptırımına bağlanmıştır.³⁸

d. Sahtelik İddiasının İleri Sürülmesi

Sahtelik iddiasına ilişkin sürecin nasıl işletilmesi gerektiği konusunda HMK'nın "Yazı veya imza inkârı" kenar başlıklı 208'inci maddesi önemli düzenlemeler içermektedir. Buna göre taraflardan biri, kendisi tarafından düzenlendiği iddia edilen bir belgedeki yazı veya imzayı inkâr etmek isterse, sahtelik iddiasında bulunmalıdır; aksi hâlde belge, aleyhine delil olarak kullanılır. Bir belgenin sahteliği iddia edildiğinde ise, belgenin mahkemeye verildiği tarih yazılıp mühürlenerek, saklanması için mahkemece gerekli tedbirler alınır. Diğer taraftan maddenin üçüncü fıkrasında yer alan düzenleme uyarınca bir belgenin sahteliğini iddia eden kimse, bunu aynı mahkemede ön sorun şeklinde ileri sürebileceği gibi, bu konuda ayrı bir dava da açabilir. Ancak dördüncü fıkrasındaki düzenleme gereğince resmî bir senetteki yazı veya imzayı inkâr eden tarafın bu iddiası, ancak ilgili evraka resmiyet kazandıran kişiyi de taraf göstererek açacağı ayrı bir davada incelenip karara bağlanabilir. Mülga HUMK'daki senet ve özellikle senedin sahteliği ile ilgili hükümler, esasa ilişkin kurallar değişmesizin, HMK'da daha derli toplu ve anlaşılır halde yeniden kaleme alınarak düzenlenmişlerdir.³⁹

Görüldüğü üzere hukuk yargılaması bakımından sahtecilik iddiasının ön sorun olarak ileri sürülmesi mümkün olduğu gibi ayrı bir dava açılarak ileri sürülmesi de mümkündür. Ancak resmî bir senet-

³⁸ Erol Çetin, İsmail Malkoç, Sahtelik Suçları, Ankara 1995, s.18.

³⁹ Ejder Yılmaz, Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanunu'yla Getirilen Değişiklikler, <http://www.muglabarosu.org.tr/upload/UserUpload/file/hmkyenilikler.pdf>, İET: 15.10.2013, (Değişiklikler), s.29.

teki yazı veya imzayı inkâr eden tarafın bu iddiasının, ilgili evraka resmiyet kazandıran kişinin de taraf gösterildiği ayrı bir davaya konu edilmesi gerekmektedir. Sahtecilik iddiasını içeren ayrı bir dava açmayıp açılmış olan bir davada senedin sahte olduğunun savunma olarak ileri sürülmesine sahtelik defi denmektedir.⁴⁰ Sahtelik defi şeklindeki sahtelik iddiaları ön sorun hakkındaki hükümlere göre incelenecektir.⁴¹ Borçlu imzanın sahte olduğundan bahisle bunu bir mutlak defi olarak herkese karşı ileri sürebilir.⁴² Ayrıca sahtecilik definin ispatı id-

⁴⁰ Bilge, Önen, s.579; H.Yavuz Alangoya, Medeni Usul Hukuku Esasları, İstanbul 2001, (Esaslar), s.331; Kuru, C.II, s.2161.

⁴¹ Bilge, s.427; Pekcanıtez, Atalay, Özekes, s.282

⁴² Lerzan Yılmaz, Kambyo Senetlerinde Defiler, İstanbul 2007, (Defiler), s.203-204; İlter Erdemir, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C.2, Ankara 1998, s.1460; "...Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu'nun önüne gelen uyumsuzluk; Senet lehdarının ciro ettiği ilk ciR...anın cirosu sonucu yetkili hamil durumuna gelen davalıya karşı, ilk ciro eden senet lehdarını temsile yetkili çift imzadan birinin imzasının sahte olduğu def'inin ileri sürülüp sürülemeyeceği noktasında toplanmaktadır.

Öncelikle uyumsuzluğun çözümüne yönelik olarak ilgili kurum ve kavramlar üzerinde durulmasında yarar vardır:

Sahte imza bir başkasının imzasının taklit edilmesi hali olup; 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) 'nın 589. maddesi hükmü gereğince; "Bir poliçe, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kimselerin imzasını, sahte imzaları, mevhum şahısların imzalarını yahut imzalıyan veya namlarına imzalanmış olan şahısları herhangi bir sebep dolayısıyla ilzam etmeyen imzaları taşırsa, diğer imzaların sıhhatine bu yüzden halel gelmez". Anılan hükme göre ticari senetteki geçersiz imza sadece kendisi yönünden hükümsüzlük sonucu doğurur. Senetteki her imza diğerlerinden bağımsız olarak sadece imza sahibini bağlar. İmzaların bağımsızlığı ilkesi gereğince poliçeye atılı her geçerli imzanın (keşidecinin,ciR...anın,avalistin,kabul eden muhatabın imzası gibi) sahibini bağladığını,geçersiz imzaların sahiplerinin sorumlu tutulmamasına rağmen poliçenin geçerliliğini ortadan kaldırmadığını ifade eder. Geçerli imzaların sahipleri, başkasının imzasının geçersiz olduğunu ileri sürerek kambyo sorumluluğundan kurtulamazlar. İmzaların geçersizliği ilkesi ciro zincirinde bulunan imzalardan birinin veya bazılarının sahteliğine dayanılarak menfi tespit davası açılmasına olanak tanımaz. Geçersiz bir imza sahibini bağlamaz ise de ciro zincirini de koparmaz. (P.... /T..... Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, Gözden geçirilmiş 20.bası, V.... Kitapçılık, İstanbul 2010.s:143, Bilgen Mahmut,Uygulamada Kambyo Senetleri,Adalet Yayınevi,2010 1.Bası, s:528).

Poliçeler bakımından getirilmiş olan bu ilke TTK'nun 690/2 ve 713/ 1-3 maddelerinin yollamasıyla bonolar hakkında da uygulanır.

Sahtecilik def'i senedin hükümsüzlüğüne yönelik def'i olup mutlak defilerdendir. Bu nedenle sahtelik ve tahrifat def'i herkese karşı ileri sürülebilir.(E.... E....,K.... İ...., Uygulamada Ticari Senetler, T..... Kitabevi,1998, 3.Bası.s:766, Ö.... F.... Kıymetli Evrak Hukuku,12.Bası,2006, s:76).

Sahtecilik iddiasını ileri süren davacı bu iddiasını kanıtlamakla yükümlüdür. 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK)'nın 314/1.maddesinde "Resmi ve gayri resmi her nevi senedatın sahteliğini iddia eden kimse asıl davayı rüyet eden mahkemede bu iddiasını gerek davayı asliye ve gerek dava-

diayı ileri sürene aittir. Ayrıca sahtelik definin her türlü delille ispatlanması mümkündür.⁴³

Diğer taraftan bir adi senedin kendisi tarafından düzenlendiği iddia edilen kişi bu adi senede dayanılarak dava açılmasını veya icra takibi yapılmasını beklemeden senetteki imzanın kendisine ait olmadığını tespiti ya da senet içeriğindeki yazıda sahtecilik yapıldığını için ayrı bir sahtecilik davasına konu edebilir.⁴⁴ Görüldüğü üzere sahtecilik davası hukuki niteliği bakımından bir menfi tespit davasıdır.⁴⁵ Burada önemli olan hususlardan biri de sahtecilik davasında davacının bu davaya açmakta hukuki bir yararının olmasıdır. Daha önce açılmış bir davada adi senedin sahteliği “ön sorun” şeklinde ileri sürülmüş ve bu sahtelik iddiası incelenmekte ise artık adi senedin sahteliğinin tespiti için ayrı bir sahtelik davası açmakta hukuki yarar bulunmamaktadır. Bundan dolayı, açılan sahtelik davasına karşı derdestlik itirazı ileri sürülebilir.⁴⁶ Ancak sahte bir adi senede dayanarak kendisine karşı icra takibi yapılan borçlu ödeme emrine itiraz ederken imzaya itirazını ayrıca ve açıkça bildirmemişse veya ödeme emrine hiç itiraz etmemişse hakkındaki icra takibini ancak sahtecilik davası açarak durdurabilmesi veya önlemesi mümkün olduğundan borçlunun böyle bir durumda ayrı bir sahtecilik davasını açmasında hukuki yararı bulunmaktadır.⁴⁷

yı hadise suretiyle ikame edebilir.” hükmü getirilmiş olup; sahtelik iddiası asıl davaya bakan mahkemede ileri sürülebilir. Uzman bilirkişi aracılığıyla yapılacak HUMK’nun 317.maddesinin yollamasıyla aynı Kanunun 308.maddesi gereğince yöntemine uygun inceleme sonucu senedin sahteliğine karar verilebilir... HGK., 2011/19-413 E., 2011/476 K., 06.07.2011 T. (<http://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=50&t=7726>)

⁴³ Alangoya, (Esaslar), s. 329.

⁴⁴ Kuru, C.II, s.2097.

⁴⁵ Kuru, C.II, s.2097; Sahtelik ve/veya tahrifat nedeniyle senedin geçersiz olduğunu (örneğin; senetteki imzanın sahte olduğunu, senedin vade ve/veya miktar kısmında değişiklik bulunduğunu) ileri sürerek olumsuz tespit davası açılabilir. (Talih Uyar, İcra Hukukunda Olumsuz Tespit ve Geri alma Davaları, C.1, İzmir 2003, (Geri Alma Davaları), s.213)

⁴⁶ Kuru, C.II, s.2097; “Bir dava içinde ibraz edilen senedin sahteliği (davayı hâdise) olarak ileri sürülmüşse, artık bu iddia ayrı bir dava olarak açılmaz. Açılırsa derdestlik itirazı ileri sürülür.” (Erdemir, s.1462)

⁴⁷ Kuru, C.II, s.2098; “...Davacı; davalılar aleyhine açtığı elatmanın önlenmesi davasında davalıların dayandıkları senedin sahte olarak düzenlendiğini iddia ederek iptaline karar verilmesini istemiştir. Davalılar davanın reddini savunmuşlardır mahkemece taraflar arasında elatmanın önlenmesi davası mevcut iken senedin sahteliği hususunda davacının dava açmakta hukuki yararı olmayacağı kabul edilerek davanın reddine karar verilmiştir. Hüküm davacı tarafca temyiz edilmiştir.

e. Sahtecilik İddiasının İcra Takibine Etkisi

aa. Hukuk Mahkemesinde Sahtecilik Davası Açılması

Uyuşmazlık konusu olan senede yönelik sahtecilik iddiasının ileri sürülmesi halinde, HMK'nın "Yazı veya imza inkârının sonucu" kenar başlıklı 209'uncu maddesi nasıl bir sürecin işleyeceğini düzenlemiştir. Buna göre adi bir senetteki yazı veya imza inkâr edildiğinde, bu konuda bir karar verilinceye kadar, o senet herhangi bir işleme esas alınamaz. Buna karşılık resmî bir senetteki yazı veya imza inkâr edildiğinde ise, senetteki yazı veya imzanın sahteliği, ancak mahkeme kararıyla sabit olursa, bu senet herhangi bir işleme esas alınamaz. Öğretideki genel kabule göre bu madde ve bu maddenin karşılığı olan mülga HUMK'un 317'nci maddesindeki koşulların gerçekleşmesi halinde sahteliği iddia edilen senede dayanak başlamış olan icra takibi kendiliğinden duracaktır.⁴⁸

Bu noktada 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe girmiş olan yeni HMK, bu konuda çok önemli bir hüküm değişikliğine giderek, HMK'nın 209'uncu maddesinin birinci fıkrasında "...adi bir senetteki yazı veya imza inkâr edildiğinde, bu konuda bir karar verilinceye kadar, o senet herhangi bir işleme esas alınamaz..." demek suretiyle mülga HUMK'un 317'nci maddesindeki düzenlemeden farklı bir düzenlemeye yer vermiştir.⁴⁹ 1086 sayılı HUMK döneminde kanun koyucu sahte senet düzenlenmiş olması halinde ortaya çıkan uyuşmazlıkta daha çok alacaklı lehine bir düzenleme yapmıştı. Dolayısıyla sadece borçlunun

Çaycuma Asliye Hukuk Mahkemesinin 1980/257 esasında kayıtlı elatmanın önlenmesi davasında davacı, davayı hâdise olarak sahtelik iddiasında bulunmamıştır. Hal böyle olunca davacının iş bu davayı HUMK'nın 314. maddesinin özüne ve sözüne uygun bir biçimde davayı asliye şeklinde ikame edip sahtelik iddiasını ileri sürmesinde hukuki yarar vardır. Bu nedenle mahkemenin davayı mesmu kabul edip işin esasına girerek incelemesi gerekirken davacının dava açmaktan hukuki yararının yokluğundan bahisle davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Hükmün bozulması gereklidir...13.HD. 05.06.1985, 3619/3989 (Erdemir, s.1463)

⁴⁸ Kuru, C.II, s.2100; Mahmut Bilgen, "Kambiyo Senetlerinde Tahrifat (Değişiklik) Yapılması", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, İzmir 2010, C.11, Özel S.2009, s.1016-1017; Baki Kuru, *İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası*, Ankara 2003, (İstirdat), s.18 vd.; Talih Uyar, "Sahte Senetle Yapılan İcra Takibinin Durdurulması", *Nevşehir Barosu Dergisi*, Nevşehir 2014, Y.1, S.1, s.294.

⁴⁹ Hakan Pekcanıtez, Hülya Taş Korkmaz, Nedim Meriç, *Gerekçeli Hukuk Muhakemeleri Kanunu*, Ankara 2011, s.199.

sahtecilik iddiasında bulunmuş olmasını, icra takibinin durdurulması için yeterli bulmamış, ayrıca bu konuda hukuk mahkemesinde açılan menfi tespit davasında ya da ceza mahkemesinde açılan sahtecilik suçuna ilişkin kamu davasında, mahkemece “senet üzerinde bilirkişi incelemesi yapılmasına” ve “senedin yazıldığını görenlerin tanık olarak dinlenmesine” karar verilmiş olmasını şart koşmuştu. Buna karşılık kanun koyucu 6100 sayılı HMK’nın 209’uncu maddesini birinci fıkrasını yeniden düzenlerken tamamen farklı bir sistem benimseyerek bu kez “sahtelik iddiası”nda bulunan borçlu lehinde hareket ederek borçlunun yalnızca “adi bir senetteki yazı veya imzayı inkâr etmiş olması, bu konuda bir karar verilinceye kadar, o senedin herhangi bir işleme esas alınmaması için yeterli kabul edilmiştir.⁵⁰ Ayrıca HMK’nın 209’uncu maddesinin birinci fıkrasında sadece “imza”nın değil, imza inkâr edilmeden sadece “yazı”nın da inkâr edilebileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla görülmekte olan bir davada “senetteki imzanın veya yazının inkârı halinde; bu konuda bir karar verilinceye kadar senet herhangi bir işleme esas alınması ve delil olarak kullanılması mümkün değildir.⁵¹

Öğretide de HMK’nın 209’uncu maddesinin birinci fıkrasındaki yeni düzenleme gereğince adi senetteki imza veya yazının inkâr edilmesi halinde, bu mahkemece bir karar verilinceye kadar, o senedin herhangi bir işleme esas alınamayacağı, delil olarak kullanılamayacağı dile getirilmektedir. Borçlu, sahte olduğunu iddia ettiği senet ile alakalı olarak, bu adi senede dayanarak dava açılmasını beklemeden, senedin sahte olduğunun tespiti için hukuki niteliği bakımından bir menfi tespit davası olan sahtelik davası açabilir.⁵² Bu sahtelik davası, icra takibini kendiliğinden durdurur.⁵³

⁵⁰ Uyar, s.304.

⁵¹ Kuru, Arslan, Yılmaz, s.391; Mustafa Saldırım, Açıklamalı ve İçtihatlı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, (Şerh), Ankara 2011, s.176 vd. ; Uyar, s.305.

⁵² Kuru, Arslan, Yılmaz, s.391 vd. ; Hakan Pekcanitez, Osman Atalay, Muhammet **Özekes**, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku, 2011, (HMK’ya Göre), s.488.

⁵³ Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2011, (İcra), s.216; Kuru, C.II, s.2100; Mahmut Bilgen, “Kambiyo Senetlerinde Tahrifat (Değişiklik) Yapılması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, İzmir 2010, C.11, Özel S. 2009, s.1016-1017; Baki Kuru, İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, Ankara 2003, (İstirdat), s.18 vd.; Talih Uyar, “Sahte Senetle Yapılan İcra Takibinin Durdurulması”, *Nevşehir Barosu Dergisi*, Nevşehir

6100 sayılı HMK'nın bir usul kanunun olması ve genel kural olarak usul kanunlarında derhal uygulanırlık prensibi geçerli olduğundan HMK'nın 209'uncu maddesinin birinci fıkrasındaki bu düzenleme, HMK'nın yürürlüğe girdiği 01.10.2011 tarihinden itibaren uygulanması gerektiğinden, eski HUMK zamanında açılmış bulunan ve halen devam emekte olan tüm sahtelik iddiasına dayalı menfi tespit davalarında uygulanması gerekmektedir⁵⁴. Zira bir *dava devam ederken yeni bir usul kanunu hükmü yürürlüğe girerse, yürürlüğe girmesiyle birlikte yeni usul kuralları uygulanacaktır*. Bu konuda davacının kazanılmış hak iddiası mümkün değildir. Ancak önceki usul kanunu döneminde tamamlanmış usulü işlemler için yeni hüküm etkili olmayacaktır. Mesele; mevcut görev kurallarına göre dava ikame edilmiş ve daha sonra göreve ilişkin kural değişmiş ise bu yeni kurallara göre mahkemenin görevsizlik kararı vermemesi gerekir.⁵⁵

Ayrıca HMK'nın 209'uncu maddesi bağlayıcı bir düzenlemedir. Bu noktada mülga HUMK'un 317'nci maddesinde olduğu gibi, bu düzenleme icra **müdürünü**, **icra hâkimini** ve sahtelik iddiasına dayalı menfi tespit davasına bakan hukuk mahkemesi hâkimini bağlar.⁵⁶ Dolayısıyla sahtecilik iddiası nedeniyle açılan davalar nedeniyle yapılacak başvurular üzerine icra müdürünün, icra mahkemesi hâkiminin veya hukuk mahkemesi hâkiminin İİK'nın 72'nci maddesinin üçüncü fıkrasını gerekçe göstererek "teminat karşılığında takibin durdurulmasına" ya da "teminat karşılığında icra dosyasına yatırılacak paranın alacaklıya ödenmemesine" şeklinde hatalı bir karar vermemesi gerekir. Burada yapılacak şey, HMK'nın 209'uncu maddesinin birinci fıkrası gereğince teminatsız olarak icra takibinin durdurulmasına karar verilmesi gerekir.⁵⁷

Daha öncede vurgulandığı üzere borçlunun, alacaklının takip konusu yaptığı senedin sahte olduğunun tespiti için açtığı dava sahtelik davası; İİK'nın 72'nci maddesi anlamında bir menfi tespit davasıdır. Ancak, sahtelik davasının icra takibine etkisi; İİK'nın 72'nci madde-

2014, S.1, Y.1, s.294.

⁵⁴ Uyar, s.302.

⁵⁵ Abdurrahim Karşı, Medeni Muhakeme Hukuk Ders Kitabı, İstanbul 2011, s.74; Pekcanitez, Atalay, Özekes, (HMK'ya göre), s.63; Uyar, s.304.

⁵⁶ Uyar, s.303.

⁵⁷ Uyar, s.306.

sindeki düzenlemeye değil HMK'nın 209'uncu maddesindeki (mülga HUMK. m.317) düzenlemeye tabidir. Buna göre sahtelik davasına bakan mahkemede davanın görülmeye başlaması ile birlikte, sahteliği iddia edilen senet, sahtelik davası sonuçlanıncaya kadar hiçbir işleme dayanak yapılamaz ve bu senede dayalı başlatılmış bir icra takibi varsa bu da kendiliğinden durur. Diğer bir ifade ile borçlu imza ve yazıdan kaynaklı olarak bir sahtecilik iddiasına dayalı menfi tespit davası açmış ise bu davanın icra takibine etkisi *İİK'nın 72'nci maddesine göre değil, "özel hüküm" niteliğindeki HMK'nın 209'uncu maddesine (Mülga HUMK md.317) göre değerlendirilmesi gerekir. Öğretide ağırlıklı görüş bu yöndedir.*⁵⁸

bb. Ceza Davasının Açılmasının İcra Takibine Etkisi

Borçlunun *şikâyeti* üzerine icra takibi konusu senet için ceza mahkemesinde sahtecilik davası açılmış ve sahte senedin iptalini istemiş ve ceza mahkemesi senet hakkında bilirkişi incelemesi yapılmasına karar vermiş ise, senet ceza davası sonuçlanıncaya kadar hiçbir işleme dayanak yapılamaz. Yani, icra takibi kendiliğinden duracaktır. Bu durumda icra mahkemesinin sahtelik veya sahtecilik davasının sonuçlanmasını bekletici sorun yapması gerekmektedir.⁵⁹ Borçlu ceza mahkemesinde açılan davanın konusu hakkında açıklamalı müzekkereyi alıp, bunu senedin takip konusu yapıldığı icra müdürlüğüne götürerek "hakkındaki takibin HMK'nın 209'uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca durdurulmasını" isteyebilir. İcra Müdürlüğünün bu talebi kabul etmemesi halinde icra müdürünün bu işlemine karşı icra mahkemesinde şikâyet yoluna gidilebilir ve icra mahkemesinden *İİK'nın 16'ncı maddesi kapsamında icra takibinin durdurulması talep edilebilir.*⁶⁰

⁵⁸ Uyar, (Geri Alma Davaları), s.34; Talih Uyar, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C.4, İzmir 2008, (Şerh), s.6067; Uyar, s.295; Ahmet Türk, Maddi Hukuk ve İcra ve İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, Ankara 2006, s.264 vd.; Timuçin Muşul, İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2008, s.373 vd.; Seyit Çavdar, İtirazın İptali, Borçtan Kurtulma, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Ankara 2007, s.731 vd.; Nihat Yavuz, İtirazın İptali, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Ankara 2000, s.179.

⁵⁹ Kuru, C.II, s.2176; Kuru, (İstirdat), s.20; Muşul, s.374; İlhan E. Postacıoğlu, İcra Hukuku Esasları, İstanbul 1982, (İcra), s.214; Türk, s.267; Uyar, s.299.

⁶⁰ Uyar, s.306.

cc. Yargıtay'ın Görüşü

Yargıtay önceleri yukarıda belirtilen doktrindeki görüşler doğrultusunda karar vermekteydi. Ancak Yargıtay, HMK 209'uncu maddesindeki sahtecilik iddiası ile ilgili içtihat değişikliğine gitmiştir. Daha önce bu iddia ile takibin duracağını belirten Yargıtay⁶¹, artık takibin durmayacağını, bu maddedeki ifadenin genel mahkemelerdeki davalarda senedin delil olarak kullanılamayacağına ilişkin olduğunu, icra takibine etkisi olamayacağını belirtmiştir. Yargıtay yeni içtihadında takibin kesinleşmesi öncesi veya sonrasında takibe konu senedin sahteliğinin iddia edilmesi, HMK'nın 209'uncu maddesi uyarınca takibin durdurulması sonucunu doğurmaz. Yargıtay'a göre anılan hüküm, genel mahkemelerdeki davalarla ilgili olarak senedin hiçbir işleme esas alınamayacağını, başka bir anlatımla delil olarak kullanılamayacağını öngörmekte olup, icra takibine etkisi yoktur.⁶² Yargıtay'ın temel gerek-

⁶¹ "...Borçlularca asliye ticaret mahkemesinde takip konusu senetlerde sahtecilik iddiası ile açılan davada bilahare ıslah dilekçesi verilerek, sahtecilik iddiasından açıkça vazgeçilmeksizin, senetlerin teminat senedi olduğu ileri sürülmüştür. Hal böyle olunca mezkûr davaya konu olan senet ile ilgili olarak HUMK' un 317. maddesi gereğince hüküm verilinceye kadar hiçbir muameleye esas ihdas edilemeyeceğinden, takibin bu aşamasında İcra Müdürlüğüne haciz talebinin reddinde yasaya uymayan bir cihet yoktur... 12.HD, 9350 E., 11064 K., 30.06.2000 T. (Uyar, s.300)

⁶² "...Dava : Yukarıda tarih ve numarası yazılı mahkeme kararının müddeti içinde temyizen tetkiki alacaklı tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya mahalden daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hâkimi tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelenildikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Karar : Alacaklının borçlular aleyhine bonoya olarak kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip başlattığı, takibin kesinleştiği, borçlulardan H. T. B.'ın İcra Müdürlüğü' ne başvurarak takip dayanağı senetle ilgili Denizli Asliye Ceza Mahkemesi'ne açılan sahtecilik davası nedeniyle takibin durdurulmasını talep ettiği, İcra müdürlüğüne HMK. nun 209 maddesi uyarınca takibin durdurulduğu, bu karara karşı alacaklı vekilinin mahkemeye şikayet yoluna başvurduğu, mahkemece şikayetin reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

İcra ve iflas hukuku, icra ve iflas takiplerinin usul hukuku niteliğindedir. Bu hukuk dalının amacı, bir yandan takip alacaklısının alacağına kavuşması için borçlu veya üçüncü kişilerin çıkarabilecekleri zorlukları ortadan kaldırmak, diğer yandan kötüniyetli takiplere karşı takip borçlusunun kendisini korumasını sağlayacak hukuki çareler bulmak, bu arada takipten etkilenen üçüncü kişilerin menfaatlerini korumak, takip işlemlerinin yapılması sırasında insan hak ve hürriyetlerinin ihlal edilmesini önlemektir. İcra iflas hukukunun en önemli kaynağı İcra ve İflas Kanunu olup, bu Kanun, icra ve iflas takibinden, tahsile kadar uygulanması gereken usul hükümlerini düzenlemektedir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, İcra Ve İflas Kanunu'nda bir hüküm olmayan hallerde, ancak İcra ve İflas Kanunu'nda açıkça gönderme olması (İİK

50, 68/a-4 gibi) veya bu kanunun özel veya genel hükümlerine aykırı olmaması (zorunlu dava arkadaşlığı) hallerinde uygulanabilir. Bu ilkeler ışığında HMK' nun 209/1. maddesinin ilamsız icra takiplerine etkisi değerlendirilmelidir. Bu maddeye göre "adi bir senetteki yazı veya imza inkar edildiğinde, bu konuda bir karar verilinceye kadar, o senet herhangi bir işleme esas alınmaz." Bu maddenin icra takiplerinde uygulanması gerektiğine ilişkin olarak İcra Ve İflas Kanununda bir hüküm bulunmamaktadır.

Kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile yapılan takipte, takibe konu kambiyo senedi altındaki imzaya itiraz, İİK'nun 170. maddesinde özel olarak düzenlendiğinden, imza inkarı iddiası hakkında, sonraki genel kanun olan HUMK'nun 209. maddesi uygulanamaz. İmza itirazı, İİK'nun 170/1. maddesi uyarınca satıştan başka icra takip muamelelerini durdurmaz. Ancak icra mahkemesi itirazla ilgili kararına kadar takibin geçici olarak durdurulmasına karar verebilir (İİK 170/2). Öte yandan iddiasının imza itirazı dışındaki bir nedene (yazıda) dayanması halinde Dairemiz, İcra Ve İflas Kanunu'nda bir düzenleme bulunmadığından HMK'nun 209. maddesinin uygulanması gerektiği görüşünde iken, daha sonra içtihat değişikliğine gidilerek, senet üzerinde bulunan yazıdaki iddiasının borca itiraz niteliğinde olup, bu konunun da İİK' nun 169/a maddesinde düzenlenmiş olması nedeniyle, HMK'nun 209. maddesinin bu yönden de uygulama yerinin olmadığı görüşü benimsenmiştir.

İcra mahkemesi, önüne gelen itiraz ve şikayetleri, İcra Ve İflas Kanunu'nda düzenlenen özel usul kurallarını uygulayarak takip hukuku bakımından kesin hükme bağladığından, anılan mahkemenin kararları kural olarak maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşımaz. Bu nedenle borca veya imzaya itirazın incelenmesi sırasında iddiasına olarak genel mahkemelerde davaları bekletici mesele yapamayacağı gibi takibin durdurulmasına da karar veremez. Sadece İİK.nun 169/a-2. maddesi uyarınca itirazın esası hakkındaki kararına kadar icra takibinin muvakkaten durdurulmasına karar verebilir. İcra mahkemesince takibe konu alacakla ilgili bir karar verilmiş olması, aynı alacak hakkında genel mahkemelerde dava açılmasına engel oluşturmaz.

Borçlunun olarak açtığı, İİK'nun 72. maddesi kapsamında bir dava olup, anılan maddedeki usule göre mahkemeden alınacak ihtiyati tedbir kararı ile icra takibi durdurulabilir. sahtelik nedeniyle gibi, cumhuriyet savcılığına aynı nedenle yapılan şikayet ve ceza mahkemesinde açılan dava da kendiliğinden icra takibini durdurmaz ve bekletici mesele yapılamaz. Ancak cumhuriyet savcılığı veya ceza mahkemesince tedbir kararı verilirse icra takibi durdurulabilir.

Yukarıda açıklanan ilke ve kurallar ışığında, takibin kesinleşmesi öncesi veya sonrasında takibe konu senedin sahteliğinin iddia edilmesi, HMK'nun 209. maddesi uyarınca takibin durdurulması sonucunu doğurmaz. Anılan hüküm, genel mahkemelerde davalarla ilgili olarak senedin hiçbir işleme esas alınamayacağını, başka bir anlatımla delil olarak kullanılamayacağını öngörmekte olup, icra takibine etkisi yoktur.

Somut olayda Asliye Ticaret Mahkemesine davasında tedbiren takibin durdurulması talebinin reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

O halde, mahkemece şikayetin kabulü gerekirken Denizli 5. Asliye Ceza Mahkemesi ve Denizli 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde takip dayanağı senedin sahteliği ileri sürüldüğünden icra müdürlüğünce HMK. nun 209. maddesi uyarınca icra takibinin durdurulması usulsüzlük bulunmadığı gerekçesiyle şikayetin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir...12. HD., 2014/9285 E., 2014/11622 K., 21.4.2014 T. (UYAP Mevzuat-İçtihat Bilişim Sistemi)"

çelerinden biri ise HMK'nın 209'uncu maddesinin icra takiplerinde uygulanması gerektiğine ilişkin olarak İcra Ve İflas Kanununda bir hüküm bulunmamasıdır.

dd. Asılsız Sahtecilik İddialarına Karşı Yasadaki Güvenceler

Diğer taraftan sahtecilik davasının icra takibini kendiliğinden durdurması asılsız sahtecilik davası açılması hallerinde senet sahibi olan alacaklı taraf bakımından çok ağır sonuçlar doğurmaktadır. Bu şekilde asılsız sahtecilik davalarına karşı alacaklı tarafı korumak bakımından HMK'nın "Haksız yere sahtelik iddiası" kenar başlıklı 213'üncü maddesinde önemli bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre bir senedin sahte olduğuna yönelik iddiası haksız çıkan taraf kötüniyetli ise bu sebeple ertelenen her bir duruşma için celse harcına ve talep hâlinde bu sebeple diğer tarafın uğradığı zararları tazmin etmeye mahkûm edilir. Ancak resmî senetteki imza veya yazı inkâr edildiğinde celse harcı iki kat tahsil edilir. Ayrıca maddenin üçüncü fıkrasındaki düzenleme gereğince bilirkişi incelemesi yapılmasına karar verilmesinden önce, tarafların sahteliğe ilişkin iddialarından vazgeçmeleri hâlinde, hâkim, tazminattan indirim yapabileceği gibi tazminata hükmetmeyebilir.

Yine kötü niyetli sahtecilik iddialarına karşı alacaklıyı korumak bakımından HMK'nın "Yazı veya imza inkârının sonucu" kenar başlıklı 209'uncu maddesinin üçüncü maddesinde özel düzenleme bulunmaktadır. Buna göre senede dayanılarak verilmiş olan ihtiyati tedbir, o senet hakkındaki sahtelik iddiasından etkilenmez ve gerektiğinde senet sahibi haklarının korunması için yeni tedbirler talep edebilir.⁶³ Buna göre; senet sahibinin sahtelik davasından önce koydurmuş olduğu ihtiyati tedbirlere ve ihtiyati hacizlere halel gelmez ancak mahkeme senedin sahteliği iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa bu ihtiyati tedbirin veya haczin kaldırılmasına karar vermesi mümkündür. Aynı şekilde mahkeme sahtelik iddiasının ciddi olmadığı kanısında ise alacaklının hakkını korumak için alacalının başlamış olduğu icra takibine devam edebilmesi için ihtiyati tedbir kararı verebilir.⁶⁴

⁶³ Kuru, C.II, s.2101.

⁶⁴ Kuru, C.II, s.2102.

Diğer taraftan öğretide adi senetlere dayalı olarak hakkında yapılan tüm takipleri sahtelik iddiasında bulunarak rahat bir şekilde durdurabilme imkânının borçluya tanınmış olması sakıncalı değerlendirilmektedir. Zira bu imkân sayesinde takiplerin durmasını sağlayan kötü niyetli borçluların sahip oldukları malları alacaklılarından kaçırmalarına neden olması bakımından sakıncalı olduğu dile getirilmektedir. Bu imkân sayesinde borçluların alacaklılar tarafından “tasarrufun iptali davası” açılmasını önleyecek bir takım tedbirleri de alarak bu eylemleri gerçekleştirebilecekleri vurgulanmaktadır.⁶⁵ Bu noktada HMK’nın 209’uncu maddesinin birinci fıkrasının altına; “İcra takibine konu olan adi senetler hakkındaki İİK’nın 68/a, 169/a ve 170’inci maddesi hükümlerinin saklı olduğunun” belirtilmiş olması halinde belirtilen sakıncaların bertaraf edilebileceği dile getirilmektedir. Özellikle kambiyo senedine dayalı takiplerde borçlunun takip dayanağı senedin altındaki imzasını inkâr etmesi veya senetteki alacak miktarını ya da senedin vade tarihinde sahtelik yapıldığını İİK’nın 168’inci maddesinin dördüncü ve beşinci fıkrası çerçevesinde icra mahkemesine bildirilmesi halinde, bu iddia İİK’nın 169/a ve 170’inci maddeleri uyarınca icra mahkemesince incelenerek, sahtelik iddiası ciddi bulunursa mahkemece sahtelik iddiasının esası hakkında karar verilinceye kadar “takibin geçici olarak durdurulmasına” karar verilerek, borçlunun (sahte olduğu ileri sürülen) senede dayalı olarak yapılan takipten zarar görmesi de önlenmiş olur. Ayrıca gerçekte takip konusu senette herhangi bir sahtelik bulunmamasına rağmen, kötü niyetli borçlular tarafından sahtelik iddiasının gündeme getirilerek hemen takibin durdurulmasının önüne geçilmiş ve bu suretle alacaklıların da zarar görmemesi sağlanmış olacağı belirtilmektedir.⁶⁶

C. SAHTECİLİK KONUSUNDAKİ CEZA MAHKEMESİNİN VERECEĞİ KARARLARIN HUKUK MAHKEMESİNİN KARARINA ETKİSİ

a. Hukuk ve Ceza Mahkemesinin Sahtecilik İddiası İle İlgili Karşı Karşıya Geldiği Durumlar

aa. Ceza Mahkemesinin Senedin Sahteliğine Hükmetmesi

Ceza mahkemesinde yapılan yargılama neticesinde toplanan deliller ışığında senedin sahte olduğu tespit edilmiş ve bu doğrultuda

⁶⁵ Uyar, s.307.

⁶⁶ Uyar, s.308.

mahkûmiyet kararı verilmiş ve bu karar kesinleşmiş ise ceza mahkemesinin bu sahtecilik kararı hukuk mahkemesi bakımından kesin hüküm niteliğinde olup bağlayıcı etki doğuracaktır. Mahkeme bu kesin hükmün varlığını dava şartı olarak değerlendirerek davanın doğrudan usulden reddine karar verecektir.⁶⁷

bb. Ceza Mahkemesinin Senedin Sahteliğine İlişkin Beraat Kararı Vermesi

Senedin sahteliğine ilişkin verilmiş olan mahkûmiyet kararı her ne kadar hukuk mahkemesi nezdinde kesin hüküm oluştursa da, bu konuda verilen beraat kararı aynı sonucu doğurmayacaktır.⁶⁸ Burada beraatın hangi nedenle verildiği önemli olduğu kadar davaya konu senedin sahteliği konusunda ceza mahkemesinin nitelendirmesi de önem kazanmaktadır. Zira mahkeme senedin sahte olduğunu tespit etmekle birlikte sahtelik eyleminin sanık tarafından gerçekleştirilmediğini kesin olarak tespit ederek beraat kararı vermesi ile eylemin kimin tarafından gerçekleştirildiğinin açık olarak tespit edilememesi nedeniyle delil yetersizliği dolayısıyla verilecek beraat kararının sonuçları farklı olacaktır. Aynı şekilde davaya konu senedin sahte olmadığına ilişkin kesin tespitten dolayı verilecek beraat kararının da etkisi farklı olacaktır. Burada senedin sahte olmadığından bahisle vermiş olduğu karar hukuk mahkemesini bağlayıcı niteliktedir.

Bu bağlamda HMK'nın "Sahtelik hakkında hukuk ve ceza mahkemesi kararlarının etkisi" kenar başlıklı 214'üncü maddesi önemli hükümler içermektedir. Maddenin 2'nci fıkrası uyarınca bir belgenin sahteliği konusunda ceza mahkemesince belgeyi düzenleyen hakkında ceza verilmesine yer olmadığı ya da beraat kararı verilmiş olması, hukuk mahkemesinin belgenin sahteliğini incelemesini engel teşkil etmeyeceği açıkça düzenlenmiştir.

⁶⁷ Günel Kurşun, Ceza Muhakemesinde Hüküm, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2011, s.91; Doğanay, s.25; Çelik, s.1-2; Kuru, Arslan, Yılmaz, s.684.

⁶⁸ Kurşun, s.91; "...Burada öncelikle belirtmek gerekir ki, HUMK. 'nun 315 ve Borçlar Kanunu'nun 53. maddelerine göre ceza Mahkemesi'nin beraat kararı senedin sahtelik sebebiyle hukuk mahkemesince iptaline karar verilmesi engel değildir. Sahtelik hususunda ceza Mahkemesi'nin beraate dair kararı hukuk mahkemesini bağlamaz. Bu nedenle mahkemenin sahtelik hususunda gerekli soruşturmayı yapması ve delilleri değerlendirmesi gerekir...13. HD.,1985/7196 E., 1986/84 K., 13. 1. 1986 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

b. İmza İncelemesine Alınan Senedin Hiçbir İşleme Konu Olamaması

Diğer taraftan hukuk ya da ceza mahkemesinde dava açılmış ve o davada mahkemece sahteliği iddia edilen senet hakkında, inkâr edilen imzanın borçluya ait olup olmadığı yönünde bilirkişi incelemesi yapılmasına karar verilmiş ise, senet dava sonuçlanıncaya kadar hiçbir işleme dayanak yapılamaz. Dolayısıyla, imzaya itiraza ilişkin davanın görülmesi aşamasında ceza davası da açılmış ise, ceza davasının sonuçlanması, bu dava yönünden bekletici sorun yapılmalıdır.⁶⁹

c. İmzalı Boş Senedin Anlaşmaya Aykırı Doldurulduğu İddiasının İspatı

Daha önce de vurgulandığı üzere ceza ve medeni yargının amaçlarının farklı olmasından dolayı, gerçeğin ortaya çıkarılması için aranan delillerde birbirinden farklı olmaktadır. Ceza yargılamasında delil serbestisi esas olmasına karşın hukuk yargılamasında istisnalar haricinde biçimsel delil ilkesi esastır. Medeni yargılamada hukuki ilişkinin ispatı ile ilgili kurallar çok sıkı olmasından dolayı, hukuki ilişkiyi ispatlayacak delillerin önceden hazırlanabilmesi amacıyla biçimsel delil ilkesi kabul edilmiştir. Hukuki ilişkinin hangi delillerle ispat edileceği kanunda belli olduğundan hâkim bu delillerle bağlıdır. Bu bağlamda senetle ispat zorunluluğu buna örnek olarak verilebilir. HMK'nın "Senetle ispat zorunluluğu" kenar başlıklı 200'üncü maddesi gereğince bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, ikrarı ve itfası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri ikibinbeşyüz Türk Lirasını geçtiği takdirde senetle ispat olunması gerekir. Bu hukuki işlemlerin miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma gibi bir nedenle ikibinbeşyüz Türk Lirasından aşağı düşse bile senetsiz ispat olunamaz. Diğer bir örnek daha verilecek olursa HMK'nın "Senede karşı tanıkla ispat yasağı" kenar başlıklı 201'inci maddesi gereğince senede bağlı her çeşit iddiaya karşı ileri sürülen ve senedin hüküm ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bulunan hukuki işlemler ikibinbeşyüz Türk Lirasından az bir miktara ait olsa bile ta-

⁶⁹ HGK., 2008/12-77 E.,2008/90 K., 06. 02. 2008 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)

nıkla ispat olunamaz. Dolayısıyla hukuk yargılaması bakımından beyaza imza iddialarına karşı tanık dinletilmesi mümkün değildir. Fakat beyaza imza diğer bir ifade ile imzalı boş senedin borçludan hukuka aykırı olarak iradesi dışında hile ve tehdit ile alınmış ise bu durumda tanık dinlenmesi mümkündür.⁷⁰

Diğer taraftan ceza yargılaması bakımından imzalı boş senedin, sanıkla mağdur arasındaki anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğu iddiasıyla açılan kamu davasında sanığın bu eyleminin tanıkla ispat edilip edilemeyeceği konusunda Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu 1988/1 Esas ve 1989/2 Karar ve 24/03/1989 tarihli ilamı önemli tespitlere yer vermiştir. Buna göre imzalı ve yazısız bir kâğıda sahibinin zararına olarak hukukça hükmü haiz bir muamele yazıldığı veya yazdırıldığı iddiasıyla açılan ceza davasında sanığa yüklenen bu eylemin Hukuk Muhakemeleri Kanununun izin verdiği ayrık durumlar dışında tanıkla ispat edilmesi mümkün değildir. İçtihadı birleştirme kararı yerinde tespitlerde bulunmuş ve buna ilişkin haklı gerekçelere yer vermiştir.⁷¹ Bu İBK kararı doğrultusunda HGK vermiş

⁷⁰ Yasin Ulusoy, “Beyaza İmza”, *AÜEHFD*, Ankara 2004, C.VIII, S.3-4, s.498

⁷¹ “...CMUK. nun 255. maddesine göre, bir fiilin suç olup olmaması adi hukuka ilişkin bir sorunun çözümüne bağlı ise, ceza mahkemesi bu sorunu ceza işlerinde uygulanan serbest delil ilkesi çevresinde çözümler. Bununla beraber ceza mahkemesi, yargılamaya ara vererek hukuk davası açılması için ilgililere uygun bir süre verebilir ve hukuk mahkemesinden bu konuda bir karar çıkmasını da bekleyebilir. Ceza mahkemesi, ilgililere süre vererek hukuk mahkemesinden bir kararın çıkmasını beklediği takdirde, hukuk mahkemesi, ceza usulünde benimsenen serbest delil ilkesi hükümlerine göre değil, hukuk usulünde uygulanan istisnalar dışında senede karşı ancak senetle iddiaların ispat edilebileceği ilkesi uyarınca bir karar tesis etmek zorundadır. Bunun sonucu olarak hukuk mahkemesinin senet hakkında verdiği kararın ceza mahkemesini bağlayacağını tartışmasız olması gerekmektedir. Bu konuda aksi yönde ileri sürülen görüşlerin kabulü mümkün değildir. Çünkü ceza mahkemesi adi hukuka ilişkin uyuşmazlığın hukuk mahkemesinde çözümüne imkân tanıdıktan sonra bu mahkemeden verilen ve kesinleşen kararı aynen uygulamaması açık bir çelişki olur. İşte bu nedenledir ki, ceza mahkemesi adi hukuka ilişkin bir sorunu ceza usulü kuralları içinde karara bağlamadan bu sorunun hukuk mahkemesinde, çözümüne imkân tanımışsa, artık hukuk mahkemesinden verilen kararla bağlı olduğunun kabulü gerekmektedir. Biraz önce değinilen adi hukuka ilişkin sorunu ceza mahkemesi kendisi karara bağlamak istediği takdirde, yine aynı kuralları, yani hukuk usulünde benimsenen kuralları uygulaması icap eder. Aksi halin kabulünde çelişkili kararların tesisi olasılığı nedeniyle hak ve nispet kurallarına aykırı bir sonuç ortaya çıkmaktadır ki, bu da yargıya olan güveni sarsar. Her ne kadar CMUK. nun 255. maddesinde bir fiilin suç olup olmaması adi hukuka ilişkin bir sorunun çözümüne bağlı olduğu takdirde, ceza mahkemesi bu sorunu dahi ceza işlerindeki usul ve deliller için geçerli kurallara göre karar

verir biçiminde ise de, bu somut uyuşmazlıkta ceza mahkemesi, bir fiilin suç olup olmamasını değil, bir hukuki işlemin, yani senet düzenlenmesi halinin suç olup olmamasını karara bağlamaktadır. Başka bir deyişle, sanık tarafından yapılan hukuki işlemin ve özellikle anlaşmaya aykırı düzenlendiği ileri sürülen senede ilişkin hukuki işlemin suç olup olmadığı incelenmektedir. Bu nedenle ceza hâkimi, imzalı boş kâğıdın aradaki anlaşmaya aykırı doldurulduğu iddiasının sübutunu hukuk usulünde öngörülen kuralları uygulamak suretiyle çözümlemek zorundadır.

Ceza ve hukuk mahkemelerinde, sübuta ilişkin bir sorunun çözümünde farklı usul kurallarının uygulanmasının kabulünde farklı sonuçların çıkacağı açıktır. CMUK. nun 255. maddesinin alındığı Alman Usulünde bu farklılık yoktur. Çünkü bu ülkede gerek ceza ve gerek hukuk usulünde serbest delil sistemi uygulanmaktadır. Öte yandan, imzalı boş kâğıdın anlaşma dışı doldurulduğu iddiasının ceza mahkemesinde serbest delil usulü ve hukuk mahkemesinde ise, istisnalar dışında sınırlı delil usulüne göre çözümünün ve bundan dolayı farklı sonuçların ortaya çıkmasının kabulü adalet ve hakkaniyete aykırı düşer. Bu itibarla, imzalı boş kâğıdın anlaşma dışı doldurulduğu iddiasına ilişkin adi hukuka ait sorunun çözümünde, ceza ve hukuk mahkemelerinden verilen kararların farklı sonuçlarının uygulamada doğuracağı sakıncaların önlenmesi bakımından, tanıkla ispat konusunda ceza mahkemesinin hukuk mahkemesinin bağlı olduğu usul kurallarını uygulaması gerekir. Biraz önce açıklanan görüş, yalan yere yemin suçundan ceza mahkemelerinde tanık dinlenip dinlenmeyeceğine ilişkin içtihat uyuşmazlığını çözen 02/04/1941 gün ve 19/12 sayılı İctihat Birleştirme Kararında da benimsenmiştir.

Diğer taraftan, Borçlar Kanununun 53'üncü maddesi hükmüne "Hâkim kusur olup olmadığına yahut haksız fiilin faili temyiz kudretini haiz bulunup bulunmadığına karar vermek için Ceza Hukukunun mesuliyete dair hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, Ceza mahkemesinden verilen beraat kararıyla da mukayyet değildir. " Bu hükümlerle hukuk hâkimine kuşkusuz ceza hukukunun sorumluluğa ilişkin kuralları karşısında geniş bir serbestlik tanınmaktadır. BK'nın 53'üncü maddesinde benimsenen esaslara göre, ceza mahkemesince delil yetersizliğinden dolayı verilen bir beraat kararının hukuk hâkimini bağlamayacağı; ancak ceza hâkimi failin yasayı ihlal ettiğini tespit etmesi halinde hukuk hâkiminin bu kararla bağlı olduğu ve artık işlenen fiilin hukuka aykırı olmadığına karar veremeyeceği yerleşmiş Yargıtay uygulamaları gereğidir.

İmzalı boş bir kâğıdın anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğu iddiasının cezada sabit görülerek verilen mahkûmiyet kararının aksine olarak hukuk mahkemesinde böyle bir iddianın yerinde olmadığına kabulü ile alacağın gerçek bulunduğu sabit olduğu takdirde, alacaklı ceza kararı sonucu mahkûm olacak ve fakat aynı alacaklı hukuk mahkemesi kararı sonucu alacağını icrada tahsil edecektir. Böylesine çelişkili durumun ortaya çıkmasına hukuk mantığının cevaz vermeyeceği doğaldır. Bu sonucu benimsemek Borçlar Kanununun az önce açıklanan 53. maddesindeki hukuki esaslara da bağdaştırılamaz. Aksinin kabulü halinde senet borçlusu hiç bir zaman ne İcra Tetkik Mercii Hâkimliğine, ne de Ticaret Mahkemesine başvurma yoluna gitmeyecek, şahit temin ederek C. Savcılığına başvurarak dava açılmasını, kamu davasına da katılarak şahsi hakkının hüküm altına alınmasını ve asıl önemli olan TCK. nun 36. maddesine dayanarak davaya konu belgenin zoraltımına karar verilmesini sağlayabilecektir. Hal böyle olunca ve bu yol açılınca HUMK. ve İİK. hükümleriyle getirilen sınırlamaların uygulama olanağı da eylemli olarak kalkacaktır.

Kaldı ki, cebinde gerçeğe ve hukuka uygun olarak düzenlenmiş senet bulunan alacaklının senede konu alacağını tahsil edememe tehlikesinden de öteye TCK. nun

olduğu bir kararda,⁷² senede müstenit olan her nevi iddiaya karşı ileri sürülecek savunmaların tanıkla ispatının mümkün olmadığı, ancak senetle ispat zorunluluğunun yalnız hukuki işlemler için olup hukuki fiillerin senetle ispat zorunluluğunun bulunmadığı, borcun ödenmesi, bir borcu sona erdirmeye amacına yönelik olduğu için bir hukuki fiil değil, hukuki işlem olduğundan, senede bağlı borçların ödendiğinin de tanıkla ispat olunamaması gerektiği belirtilmiştir.

CMK'nın "Ceza mahkemelerinin ek yetkisi" kenar başlıklı 218'inci maddesi gereğince de bir eylemin suç olup olmaması başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise, ceza mahkemesi bu sorunu kendi çözümleyebileceği gibi, yargılamaya ara vererek hukuk davası açılması için ilgililere uygun bir süre verebilecek ve hukuk mahkemesinden bu konuda bir karar verilmesini de bekleyebilecektir. İlgililere süre verilerek hukuk mahkemesinden bir kararın çıkması beklendiği takdirde, örneğin senetten kaynaklanan bir borcun ödenip ödenmediği ile ilgili değerlendirme yapan hukuk mahkemesi, ceza usulünde benimsenen serbest delil ilkesi hükümlerine göre değil, hukuk usulünde uygulanan "istisnalar dışında senede karşı iddiaların ancak senetle ispat edilebileceği" ilkesi uyarınca bir karar tesis edecek ve senet hakkında hukuk mahkemesince verilen karar ceza mahkemesini de bağlayacaktır.

Görüldüğü üzere, ceza mahkemesi yüklenen suçun ispatı açısından ceza usulü kuralları içinde karara bağlamadığı bir sorunun hukuk mahkemesinde çözümüne imkân tanıdıysa, artık hukuk mahkemesinden verilen kararlar bağlı olacaktır. Başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunu kendisi karara bağlamak istediği takdirde ise, yine aynı kuralları, yani hukuk usulünde benimsenen kuralları uy-

509. maddesinde gösterilen sonucu bakımından çok ağır bir cezanın tehdidi altında bulundurulması, hatta HUMK. ile İİK. , Ticaret Kanunu hükümlerine güvenerek alacağını sağlam gördüğü için, şahit temini yolunu hiç aklına getirmedikinden, kolayca mahkûm edilebilme yolu açılacaktır. Böyle bir yolun açılması, topluma güveni sarsacak, ekonomik hayatı alt-üst edecek sonuçlar doğuracaktır.

Bu nedenlerle içtihat aykırılığının imzalı boş senedin, sanıkla mağdur arasındaki anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğu iddiasıyla açılan kamu davasında sanığın bu eyleminin HUMK. nun cevaz verdiği istisnalar dışında tanıkla ispat edilemeyeceği doğrultusunda giderilmesi uygun bulunmuştur...(Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

⁷² HGK., 2012/11-1086 E., 2013/40 K., 05.02.2013 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)

gulaması gerekecektir. Aksi halin kabulünde çelişkili kararların tesisi ihtimali nedeniyle adalete olan güven sarsılacaktır. Bu durumda ceza mahkemesi, bir fiilin suç olup olmamasını değil, bir hukuki işlemin, yani senede bağlı bir borcun ödenip ödenmediğini belirleyerek sonuca gideceğinden, senede bağlı bir borcun ödenip ödenmediğine bağlı olarak da bedelsiz senedin kullanılması suçunun sübutunu hukuk usulünde öngörülen kuralları uygulamak suretiyle çözümlmek zorundadır. Bu zorunluluk yalnızca ödeme iddiasına ilişkin olup, sanığın kastı, senedi kullanıp kullanmadığı gibi diğer unsurları değerlendirirken ceza muhakemesindeki serbest delil ilkesine uygun şekilde takdirini kullanabilecektir.

Ceza ve hukuk mahkemelerinde, sübuta ilişkin bir sorunun çözümünde farklı usul kurallarının uygulanması farklı hukuki sonuçları ortaya çıkarabilecektir. Senede bağlı bir borcun ödendiği iddiasının ceza mahkemesinde serbest delil usulü, hukuk mahkemesinde ise, istisnalar dışında sınırlı delil usulüne göre çözümünün ve bundan dolayı farklı sonuçların ortaya çıkmasının kabulü, adalet ve hakkaniyete aykırı düşecektir. Bu nedenle, senede bağlı borcun ödenip ödenmediğine ilişkin sorunun çözümünde, ceza ve hukuk mahkemelerinden verilen farklı kararların uygulamada doğuracağı sakıncalarının önlenmesi bakımından, tanıkla ispat konusunda ceza mahkemesinin hukuk mahkemesinin bağlı olduğu usul kurallarını uygulaması gerekmektedir.

Bir başka deyişle, farklı usul hükümlerinin uygulanması nedeniyle senetten kaynaklanan borcun ödendiği iddiasının ceza mahkemesinde sabit görülerek mahkûmiyet kararı verilmesi, buna karşılık hukuk mahkemesinde ödeme iddiasının yerinde olmadığı kabulü ile alacağın geçerli görülmesi durumunda, ceza mahkemesi kararı sonucu bedelsiz senedi kullanma suçundan hakkında mahkûmiyet hükmü kurulan alacaklı, hukuk mahkemesi kararına göre alacağını icrada tahsil edebilecektir. Bu tür sakıncalara ve böylesine çelişkili bir durumun ortaya çıkmasına hukuk mantığının cevaz vermeyeceği açıktır. Aksinin kabulü halinde senet borçlusu hiç bir zaman ilgili hukuk mahkemesine başvurma yoluna gitmeyecek, tanık temin ederek Cumhuriyet savcılığına başvurmak suretiyle kamu davası açılmasını ve açılan kamu davasına katılmak suretiyle şahsi hakkının hüküm altına alınmasını sağlayabilecektir. Hal böyle olunca Hukuk Muhakemeleri

Kanunu hükümleriyle getirilen sınırlamaların uygulanma imkânı da eylemli olarak ortadan kalkacaktır.

Diğer taraftan, elinde gerçeğe ve hukuka uygun olarak düzenlenmiş senet bulunan alacaklının senede konu alacağını tahsil edememe tehlikesinin yanında, TCK'nın 156'ncı maddesinde düzenlenmiş suç nedeniyle ceza tehdidi altında bulundurulmasına neden olacaktır. Ayrıca Hukuk Muhakemeleri Kanunu, İcra İflas Kanunu ve Ticaret Kanunu hükümlerine güvenerek alacağını hukuki yönden güvende gördüğü için, işlemlerin yapılması sırasında tanık temini yoluna gitmeyen alacaklının kolayca mahkûm edilmesi sonucunu ortaya çıkaracak ve ekonomik hayatta güvensizliğe neden olacaktır.

D. SAHTECİLİK KONUSUNDAKİ HUKUK MAHKEMESİNİN VERECEĞİ KARARLARIN CEZA MAHKEMESİNİN KARARINA ETKİSİ

a. Genel Olarak Hukuk Mahkemesi Kararlarının Ceza Mahkemesi Nezdindeki Hükümü

Hukuk ve ceza yargılamasının konu, taraf, amaç ve deliller yönünden birbirinden farklı olduğundan, bir uyumsuzluk hakkında hukuk mahkemesinin vermiş olduğu karar kural olarak ceza mahkemesi bakımından kesin hüküm teşkil etmez.⁷³ **Öte yandan aslında medeni yargıya tabi olan fakat özel kanun hükümleri gereğince ceza mahkemelerinde de görülebileceği kabul edilmiş olan bazı davalarda hukuk mahkemesi kararı, ceza mahkemesinde kesin hüküm teşkil etmektedir. Mesela hukuk mahkemesinin bir senedin sahte olmadığına ilişkin kararı bu hususa örnek olarak verilebilir.**⁷⁴

Diğer taraftan hukuk mahkemesinde devam eden bir davayı ceza mahkemesinin bekletici mesele olarak kabul etmesi halinde hukuk mahkemesinde verilecek hükümden mevcut ceza davasının niteliğine göre faydalanmasında bir engel bulunmamaktadır. Bu bağlamda ceza mahkemesi hukuk mahkemesinin vermiş olduğu kararı isabetli olarak değerlendirdiği takdirde bu kararı kendi hükmüne esas tutabilir. Burada ceza hâkimi hukuk hâkiminin toplamış olduğu delilleri yeni-

⁷³ Akcan, s.63; Kuru, Arslan, Yılmaz, s.682; Kuru, C.V, s.5095-5096.

⁷⁴ Kuru, Arslan, Yılmaz, s.682; Aktan, 25; Akcan, s.75-76; Kuru, C.V, s.5096.

den toplamakla mükellef değildir. Burada kesin hüküm niteliği kazanmış olan hukuk mahkemesi kararının takdire şayan olarak görülmesi halinde uyumsuzluğun ispatı hakkında delil olarak değerlendirilmesinde bir engel yoktur. Burada kesin delil veya kesin hüküm olmaktan ziyade hâkime kanaat verecek nitelikte bir takdiri delil durumu söz konusudur.⁷⁵

Ayrıca ceza davasına konu uyumsuzluk hakkında hukuk mahkemesinde açılan tazminat davasında verilmiş olan tazminat kararı ve bu kararın infaz edilmiş olması halinde bu husus ceza mahkemesindeki davada erteleme, uzlaşma ve HAGB kararları bakımından zararın giderilmesi koşulunu karşıladığının kabulü gerekir.

b. Hukuk Mahkemesinde Açılan Sahtecilik Davası Hakkındaki Karar

aa. Hukuk Mahkemesinin Sahteciliğin Sabit Olmadığına İlişkin Kararının Ceza Mahkemesi Nezdindeki Hükümü

Hukuk mahkemesinde bir senedin sahteliği iddiası ile açılmış olan davada mahkemenin senedin sahte olmadığına dair karar vermesi halinde bu karar ceza mahkemesi nezdinde kesin hüküm teşkil edecektir.⁷⁶ Bu konuda HMK'nın "Sahtelik hakkında hukuk ve ceza mahkemesi kararlarının etkisi" kenar başlıklı 214'üncü maddesinde

⁷⁵ Akcan, s.104; Kuru, Arslan, Yılmaz, s.684; Tan, s.664; Çelik, s.2; "...Basın yoluyla hakaret suçundan açılan ceza davasında, daha önce hukuk mahkemesinde açılan tazminat davasında alınan kesinleşmiş kararın, "kesin kanıt" değil, "değerlendirilebilir kanıt" olduğu ve ceza hâkimince doğrudan araştırma yapılması, haberin gerçeklik derecesinin saptanması, savunmaya ilişkin kanıtların toplanması, hukuk mahkemesindeki tazminat davasında dinlenen tanıkların anlatımlarının belirlenmesi, haberin gerçek olduğu ortaya çıktığı takdirde okurların gereksiz merak duygularını doyurma yerine, bu haberin halk tarafından bilinmesinde kamu yararı bulunup bulunmadığının araştırılması, kamu yararı bulunduğu kabul edildiğinde ise küçük düşürücü değer yargılarının habere eklenip eklenmediğinin incelenmesi ve bu konulardan, gerektiğinde bilirkişiden de görüş alınarak karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeyle hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir...4. CD., 1996/8295 E., 1996/9884 K., 23.12.1996 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

⁷⁶ Pekcanitez, Atalay, Özkes, s.561; Kuru, C.V, s.5096; Kılıçoğlu, (Haksız Fiil), s.188; Kuru, Arslan, Yılmaz, s.682; Deliduman, s.16; Akcan, s.76; Aktan, s.25; Taner, s.105; Üstündağ, s.567; Postacıoğlu, s.590; Deliduman, s.16; Karslı, s.586; Ahmet Çelik Çelik, "Hukuk Mahkemesi Kararlarının Ceza Davasına Etkisi", http://www.tazminat hukuku.com/dosyalar/251_hukuk-mahkemesi-kararlarinin-ceza-davasi-na-etkisi.pdf, İET: 25.08.2012

kesin düzenleme bulunmaktadır. Buradaki düzenleme uyarınca bir belgenin sahte olmadığına dair hukuk mahkemesince verilen karar kesinleştikten sonra, söz konusu belge hakkında ceza mahkemesinde de sahtelik iddiası ile ceza davası dinlenemez. Benzer düzenleme mülga HUMK'un 314'inci maddesinde de bulunmaktaydı.⁷⁷ Diğer bir ifade ile senedin sahteliği iddiası ile bu konuda ceza davası açılmayacağı gibi derdest ceza davasında ise bu husus tartışma konusu yapılamayacak ve davanın reddine karar verilmesi gerekecektir. Zira burada hukuk mahkemesi kararı ceza mahkemesi için kesin hüküm teşkil etmektedir.⁷⁸ Kanun koyucu böylelikle hukuk mahkemesince sahte olmadığına karar verilen senede ilişkin çelişkili kararların ortaya çıkmasının önüne geçmek ve aynı hususların tekrar incelenmesinin önüne geçmek istemiştir. Aksi takdirde hukuk mahkemesinin sahte olmadığına karar vermesi nedeniyle hüküm ifade etmeye başlayan bir senet hakkında ceza mahkemesinde devam eden bir ceza davası söz konusu olacaktır.

Yargıtay vermiş olduğu bir kararında hukuk mahkemesinin senedin sahte olmadığına ilişkin kesinleşmiş kararının olması halinde ceza mahkemesinin sanık hakkında beraat kararı vermesi gerektiğine hükmetmiştir.⁷⁹ Kanaatimizce burada sanığın beraatine **hükmetmek önceki karara aykırı sonuçların ortaya çıkmasına sebep olabilir**. Zira beraat kararı bir arınmayı ifade ettiğinden dolayı, mahkemenin bu sonuca ulaşabilmesi için bir yargılama faaliyeti yürüterek bir kısım maddi vakıalara ulaşması gerekir. Ancak HMK'da yer alan düzenlemelerde ceza davasının dinlenemeyeceğinden bahsedilmektedir. Bunun anlamı ceza davasına konu senet hakkında hukuk mahkemesinin sahte olmadığına ilişkin kesinleşmiş bir kararının bulunması ve ceza mahkemesinin de bunu tespit etmesi halinde açılan dava hakkında hiçbir değerlendirme yapılmadan sadece bu sebeple ret kararı verilmesi gerekir.

⁷⁷ Kılıçoğlu, (Haksız Fiil), s.188; Kuru, Arslan, Yılmaz, s.682; Kılıçoğlu, s.459; Deliduman, s.16.

⁷⁸ Kuru, C.V, s.5096; Kılıçoğlu, (Haksız Fiil), s.188; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s.682; Pekcanıtez/ Atalay/ Özekes, s.561; Deliduman, s.16; Akcan, s.76; Aktan, s.25; Üstündağ, s.567; Postacıoğlu, s.590; Deliduman, s.16; Karşlı, s.586; Çelik, Ahmet Çelik: "Hukuk Mahkemesi Kararlarının Ceza Davasına Etkisi", http://www.tazminat-hukuku.com/dosyalar/251_hukuk-mahkemesi-kararlarinin-ceza-davasina-etkisi.pdf, İET: 25. 08. 2012

⁷⁹ 6. CD., 30.04.1970, 1970/2173 (Akcan, s.77, dn.193)

Hukuk mahkemesinin senedin sahte olmadığına karar vermesinden ötürü, ceza yargılamasında davanın reddine karar verilmesinden sonra, hukuk mahkemesindeki dava bakımından yargılamanın yenilenmesi sebeplerinin ortaya çıkması ve yargılamanın yenilenmesi davası neticesinde hukuk mahkemesince senedin sahte olduğuna karar verilmesi halinde, ceza yargılaması bakımından yargılamanın yenilenmesi gündeme gelecektir. Buna göre, mesela hukuk mahkemesinin hükmüne esas aldığı bilirkişi raporunun sahte olduğunun anlaşılması nedeniyle yapılan yeniden yargılama neticesinde hukuk mahkemesince resmi belgenin sahte olduğuna karar verilmesi ve bu kararın kesinleşmesi halinde ceza yargılamasına engel olan hukuk mahkemesi kararı ortadan kalkmış olacaktır. Hukuk mahkemesi kararı nedeniyle reddine karar verilen ceza mahkemesi davası bakımından yargılamanın yenilenmesi gündeme gelecektir. Her ne kadar sanık aleyhine yargılamanın yenilenmesi hükümlerini düzenleyen CMK'nın 314'üncü maddesindeki düzenlemede bu yönde bir hüküm bulunmasa da kanaatimizce örnek olay bakımından CMK'nın 314'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi gereğince yargılamanın yenilenmesi gerekir. Yargılamanın yenilenmesi davasında hâkim bütün delilleri yeniden değerlendirecek bir karara ulaşacaktır.

bb. Hukuk Mahkemesinin Sahteciliğin Sabit Olduğuna İlişkin Kararının Ceza Mahkemesi Nezindeki Hükmü

HMK'nın 212'inci maddesi gereğince bir senedin sahte olduğuna karar verilmesi ve bu kararın kesinleşmesinden sonra senedin altına sahte olduğu yazılarak senet iptal olunur. Aynı şekilde sahteliğine karar verilen senet resmi senet ise senedin ilgili dairedaki aslı da bu yolla iptal edilir.⁸⁰ Hukuk mahkemesinin burada vermiş olduğu "sahtelik kararı", "senedin sahte olmadığı kararı"nın aksine ceza mahkemesini doğrudan bağlayan bir yönü bulunmamaktadır. Mahkeme burada senedin sanık tarafından düzenlendiğini tespit etmesi halinde mahkûmiyetine karar verebilir.⁸¹

Öte yandan ceza mahkemesi, senedin sahte olduğunu tespit etmekle birlikte sahtelik eyleminin sanık tarafından gerçekleştirilmedi-

⁸⁰ Karşı, s.585-586.

⁸¹ Kuru, C.V, s.5097; Kılıçoğlu, s.459; Kuru, Arslan, Yılmaz, s.682.

ğini kesin olarak tespit ederek beraat kararı verebileceği gibi eylemin kimin tarafından gerçekleştirildiğinin açık olarak tespit edilememesi nedeniyle de beraat kararı verilebilir. Her iki durumda da verilecek beraat kararının sonuçları farklı olacaktır. Aynı şekilde davaya konu senedin sahte olmadığına ilişkin kesin tespitten dolayı verilecek beraat kararının etkisi farklı olacaktır.

c. Bekletici Mesele Yapılan Hallerde Hukuk Mahkemesi Kararının Ceza Mahkemesi Nezdindeki Hükümü

aa. Genel Olarak

Bir davadaki asıl sorun hakkında karar verilebilmesi için daha önce çözülmesi gereken bir sorunun başka bir mahkeme tarafından başka bir davada karara bağlanması gereken hallerde bekletici mesele söz konusu olmaktadır. Derdest olan bir davanın sonuçlanmasının başka bir davada bekletici sorun yapılabilmesi için bekletici mesele yapılacak davanın başka bir mahkemede görülmekte olması ve iki dava arasında bağlantı bulunması gerekir. Mevcut olup olmadığı diğer davada kesin olarak karara bağlanacak olan hukuki ilişkinin, kısmen veya tamamen bekletilerek davaya etkili olması başka bir ifadeyle diğer dava hakkında verilecek hükmün bekletilerek davada verilecek hükmü etkileyecek nitelikte olması gerekir.⁸²

Öğretide, bekletici mesele yoluna başvuran mahkemenin hukuk mahkemesinin vereceği karar ile bağlı olmadığını dile getirenler olmakla birlikte⁸³, bekletici soruna başvurulmasının zorunlu olduğu durumlarda hukuk mahkemesinin vereceği kararın ceza mahkemesini bağlaması gerektiği; buna karşılık bekletici meseleye başvurma hâkimin takdirinde olduğu durumlarda hukuk mahkemesi kararının ceza mahkemesi bakımından bağlayıcı olmaması gerektiği de dile getirilmektedir.⁸⁴

Öte yandan eğer ceza mahkemesi hukuk hâkiminin kararının beklenmesi yönünde karar vermiş ise burada peşinen bir kabul söz

⁸² Akcan, s.92.

⁸³ Faruk Erem, Ceza Usulü Hukuku, Genişletilmiş 4. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara 1973, s.354.

⁸⁴ Kunter, Yenisey, Nuhoglu, s.137-138; Hakan Pekcanıtez, "Bekletici Sorun", EÜHFD, İzmir 1980, C.1, S.1, s.273.

konusu olduğundan hukuk mahkemesinin vereceği her kararın ceza mahkemesini her halükarda bağlaması gerektiği ve kesin delil teşkil etmesi gerektiği dile getirilmektedir.⁸⁵ Kanaatimizce bekletici mesele yoluna başvurulmasının zorunlu olduğu durumlarda hukuk mahkemesinin vereceği kararın ceza mahkemesini bağlaması gerekir. Buna karşılık bekletici meseleye başvurma hâkimin takdirinde olduğu durumlarda hukuk mahkemesi kararı ceza mahkemesi bakımından bağlayıcı olmaması gerekir. Aksi takdirde maddi gerçeğe ulaşması gereken ceza yargılaması hukuk yargılamasında tespit edilen gerçek ile sınırlandırılmış olur.

Ceza mahkemesinin hukuk mahkemesinin kararının bekletici sorun yapması halinde, ceza mahkemesi hukuk mahkemesinin vermiş olduğu kararı isabetli olarak değerlendirdiği takdirde bu kararı kendi hükmüne esas alabilir. Burada ceza hâkimi hukuk hâkiminin toplamış olduğu delilleri yeniden toplamakla mükellef değildir. Burada kesin hüküm niteliği kazanmış olan hukuk mahkemesi kararının takdire şayan olarak görülmesi halinde uyuşmazlığın ispatı hakkında delil olarak değerlendirilmesinde bir engel yoktur. Burada kesin delil veya kesin hüküm olmaktan ziyade⁸⁶ hâkime kanaat verecek nitelikte bir takdiri delil durumu söz konusudur.⁸⁷

⁸⁵ Kuru, Arslan, Yılmaz, s.684; Kuru, C.V, s.5100-5101.

⁸⁶ "...4- Hukuk davasında kurulan hükmün kesin kanıt değil, değerlendirilebilir kanıt bulunduğu, ceza yargıcının kanıtları kendiliğinden araştırması gerektiği de gözetilerek, hukuka uygun kalıcılık açısından, haberin gerçeklik derecesinin saptanması...4. CD. , 1996/8295 E., 1996/9884 K., 23. 12. 1996 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

⁸⁷ Kuru, Arslan, Yılmaz, s.684; Hadi Tan, "Medeni Hukuk Münasebetlerine Müteallik Meselelerde Ceza Mahkemelerinin Yetkisi", AD, Ankara 1951, S.5, s. 664; "... Basın yoluyla hakaret suçundan açılan ceza davasında, daha önce hukuk mahkemesinde açılan tazminat davasında alınan kesinleşmiş kararın, "kesin kanıt" değil, "değerlendirilebilir kanıt" olduğu ve ceza hâkimince doğrudan araştırma yapılması, haberin gerçeklik derecesinin saptanması, savunmaya ilişkin kanıtların toplanması, hukuk mahkemesindeki tazminat davasında dinlenen tanıkların anlatımlarının belirlenmesi, haberin gerçek olduğu ortaya çıktığı takdirde okurların gereksiz merak duygularını doyurma yerine, bu haberin halk tarafından bilinmesinde kamu yararı bulunup bulunmadığının araştırılması, kamu yararı bulunduğu kabul edildiğinde ise küçük düşürücü değer yargılarının habere eklenip eklenmediğinin incelenmesi ve bu konulardan, gerektiğinde bilirkişiden de görüş alınarak karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeyle hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir...4. CD. , 1996/8295 E., 1996/9884 K., 23. 12. 1996 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

Ayrıca ceza davasına konu uyuşmazlık hakkında hukuk mahkemesinde açılan tazminat davasında verilmiş olan karar ve bu kararın infaz edilmiş olması halinde bu husus ceza mahkemesindeki davada erteleme, uzlaştırma ve HAGB bakımından zararın giderilmesi koşuluyla karşıladığının kabulü gerekir.

Aynı şekilde yargılamaya konu suç ile ilgili ispat sorunu yaşanan ve hukuk mahkemelerinden karar alınmasının gerekli olduğu hallerde, anılan karar ya Yargılama Yasasındaki kurallar çerçevesinde ceza mahkemesince bir karara bağlanacak ya da hukuk mahkemelerinde dava açtırılarak bu mahkemeden alınacak karar sonucuna göre bir sonuca ulaşılacaktır.⁸⁸

Burada önemli olan, sorunun suçun ispatıyla ilgili olmasıdır.⁸⁹ Bir fiilin suç olup olmadığının belirlenmesi bakımından ceza mahkemelerinin, diğer yargılama makamlarının kararları ile bağlı olmayacağı anlaşılmaktadır.⁹⁰ Belli durumlarda bekletici sorun yoluna başvurmamanın olumlu yönü; uyuşmazlık uzman mahkeme tarafından çözüleceği

⁸⁸ "...Somut olayda sanık savunması ve tanık beyanları ile nüfus kaydı çelişmekte olup, yukarıda açıklanan amaç doğrultusunda bu çelişkinin giderilmesi için nüfus kaydının düzeltilmesi zorunludur. Çünkü nüfus kaydı esas alındığında sanık hakkında uygulanacak madde farklı, savunma ve tanık beyanları esas alındığında ise farklı bir madde olacaktır. Bu hal maddi gerçeği esas alan ceza yargılamasının amacına aykırıdır. Bu nedenle sanığın nüfus kaydında yer alan, maktulün öz annesi olduğuna ilişkin bilginin düzeltilmesi için 5271 sayılı CMY.nın 218/1. maddesindeki kurala uygun olarak, hukuk mahkemesinde sanığın anne adının düzeltilmesi için dava açtırılmalı ve sonucuna göre sanığın hukuki durumu tayin edilmelidir... CGK.,2006/1-341 E., 2007/118 K., 29. 5. 2007 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

⁸⁹ "...Sanığın üzerine atılı görevde yetkiyi kötüye kullanma suçunu işleyip işlemediğinin değerlendirilebilmesi için; görevin gereklerine aykırı hareket edilip edilmediğinin objektif olarak tespit edilebilmesi açısından Ağır Ceza Mahkemesinin dosyası ile Asliye Hukuk Mahkemesinin dosyasında devam eden ceza ve hukuk yargılamalarının sonucunun beklenmesi, 5237 sayılı TCY.nın 257/1. maddesindeki suçun unsurlarının oluşup oluşmadığının belirlenmesi açısından da, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 18. 10. 2005 gün 96-118 sayılı kararı ile 20. 11. 2007 gün ve 83-244 sayılı kararında belirtilen ilkeler de göz önünde bulundurulmak suretiyle sanığın görevinin gereklerine aykırı olarak verdiği iddia edilen tedbir ve tedbirin kaldırılmasının reddi kararlarının kamunun zararına veya kişilerin mağduriyetine yada kişilere haksız kazanç sağlanmasına neden olup olmadığının bilirkişi incelemesi marifetiyle tespit ettirilmesi ile bu şekilde edinilecek kanaate göre sanığın hukuki sorumluluğunun belirlenmesi gerekir...CGK., 2007/4-201 E., 2008/12 K., 29. 1. 2008 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

⁹⁰ Cumhur Şahin, Ceza Muhakemesi Kanunu Gazi Şerhi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005 (Gazi Şerhi), s.696.

için hükmün daha sağlıklı olmasıdır. Olumsuz yönü ise, yargılamada zaman kaybına sebep olması gösterilebilir. Bu olumsuzluk, madde gerekçesinde de “...mahkemenin ceza davasını beklemeye alması, ancak çok zorunlu ve uzmanlığa ilişkin bir husus söz konusu olduğunda karar verilebilecek bir hal sayılmalıdır. Aksi takdirde davanın makul sürede bitirilmesi ilkesi ihlal edilmiş olur...” şeklinde ifade edilmiştir.⁹¹

bb. Sahtecilik İddiası Nedeniyle Bekletici Mesele Yoluna Gidilmesi

Hukuk mahkemesinde açılmış ve devam etmekte olan sahtecilik davası bulunmasına rağmen ceza mahkemesinde bu sahtecilik iddiasına ilişkin olarak kamu davası açılması mümkündür. Sonuçları itibari ile birbirini etkileme ihtimali bulunan her iki davada bekletici sorun kararı verilebilir. Ceza mahkemesi bakımından atılı suçun ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise; ceza mahkemesi bu sorunla ilgili olarak da ilgili Kanun hükümlerine göre karar verebilir. Ancak, bu sorunla ilgili olarak görevli mahkemede dava açılması veya açılmış davanın sonuçlanması ile ilgili olarak bekletici sorun kararı verilebilir. Burada bir zorunluluk öngörülmemiş olup takdir mahkemeye aittir.⁹² Bu sonuca Ceza Muhakemesi Kanunu’nun “Ceza mahkemelerinin ek yetkisi” kenar başlıklı 218’inci maddesi ve bu maddeye Yargıtay’ın getirdiği bakış açısından varılmaktadır.

Bu bağlamda hukuk mahkemesinde devam eden sahtecilik davasını ceza mahkemesi bekletici mesele yapabilir. Burada hukuk mahkemesinin nihai kararının niteliğine göre ceza mahkemesi hareket edecektir. Hukuk mahkemesinde bir senedin sahteliği iddiası ile açılmış olan davada mahkemenin senedin sahte olmadığına dair karar vermesi halinde bu karar hukuk mahkemesi nezdinde kesin hüküm teşkil edecektir.⁹³ Bu konuda HMK’nın “Sahtelik hakkında hukuk ve ceza

⁹¹ Onur Kart, “Delillerin Ortaya Konulması ve Tartışılması (5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 206-208 ve 215-218. Maddeleri)”, <http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/hebb/highlight.cgi?file=hebb/files/makaleonurkart2.htm&query=Bekletici%20mesele#fm>, İET: 16.12.2012

⁹² Akcan, s.92-98; Kunter, Yenisey, Nuhoglu, s.137-138.

⁹³ Kuru, C.V, s.5096; Kuru, Arslan, Yılmaz, s.682; Pekcanitez, Atalay, Özkes, s.561; Akcan, s.76; Aktan, s.25; Üstündağ, s.567; Postacıoğlu, s.590; Deliduman, s.16.

mahkemesi kararlarının etkisi” kenar başlıklı 214’üncü maddesinde kesin düzenleme bulunmaktadır. Buradaki düzenleme uyarınca bir belgenin sahte olmadığına dair hukuk mahkemesince verilen karar kesinleştikten sonra, söz konusu belge hakkında ceza mahkemesinde de sahtelik iddiası ile ceza davası dinlenemez. Benzer düzenleme mülga HUMK’un 314’inci maddesinde de bulunmaktaydı.⁹⁴ Diğer bir ifade ile senedin sahteliği iddiası ile bu konuda ceza davası açılmayacağı gibi derdest ceza davasında ise bu husus tartışma konusu yapılamayacak ve davanın reddine karar verilmesi gerekecektir. Zira burada hukuk mahkemesi kararı ceza mahkemesi için kesin hüküm teşkil eder.⁹⁵

Ancak hukuk mahkemesi senedin sahte olduğuna karar vermesi halinde ise verilen bu karar ceza mahkemesini bağlamayacaktır. Hukuk mahkemesinin burada vermiş olduğu “sahtelik kararı” , “senedin sahte olmadığı kararı”nın aksine ceza mahkemesini doğrudan bağlayan bir yönü bulunmamaktadır. Mahkeme burada senedin sanık tarafından düzenlendiğini tespit etmesi halinde mahkûmiyetine karar verebilir.⁹⁶

E. SAHTECİLİK KONUSUNDA ALDIRLAN BİLİRKİŞİ RAPORLARININ ETKİSİ

a. Ceza Mahkemesinden Alınan Bilirkişi Raporunun Hukuk Mahkemesine Etkisi

Öğretide dile getirilen bir görüşe göre, ceza yargılaması esnasında alınmış olan bilirkişi raporu, hukuk ve ceza yargılamasının amaçlarının birbirinden farklı olması nedeniyle kusur ve derecesi bakımından hukuk hâkimini bağlamayacaktır.⁹⁷ Diğer bir görüşe göre ise her iki yargılama usulünün farklı olmasından dolayı ceza yargılamasında alınmış olan bilirkişi raporunun bağlayıcı olmadığını kabul etmek doğru olmayacaktır. Bu nedenle hükme esas alınan bilirkişi raporunda sanığa hiç bir kusur yüklenmemiş ise bu raporun hukuk mahkeme-

⁹⁴ Kılıçoğlu, (Haksız Fiil), s.188; Kuru, Arslan, Yılmaz, s.682; Kılıçoğlu, s.459; Deliduman, s.16.

⁹⁵ Kuru, C.V, s.5096; Akcan, s.75-76; Karşı, s.586; Kuru, Arslan, Yılmaz, s.682.

⁹⁶ Kuru, C.V, s.5097; Kılıçoğlu, s.459; Kuru, Arslan, Yılmaz, s.682.

⁹⁷ Ahmet Çelik Çelik, Tazminat ve Alacaklarda Zamanaşımı, Legal Yayıncılık, İstanbul 2004,(Zamanaşımı), s.230-231; Doğanay, s.31.

sinde de dikkate alınması gerektiği ve bunun usul ekonomisine de uygun olacağı vurgulanmaktadır.⁹⁸

Bu konuda ileri sürülen diğer bir görüşe göre ise, ceza mahkemesinde alınmış olan bilirkişi raporunun hukuk hâkimini bağlayacağı'nın kabulünün hâkimin değerlendirme hakkının elinden alınması sonucunu doğuracaktır.⁹⁹

Konunun açıklığa kavuşturulması bakımından ceza mahkemesinde alınmış olan bilirkişi raporunun bağlayıcılığını ceza mahkemesi kararının hukuk mahkemesi nezdinde bağlayıcı olduğu halleri de dikkate alarak değerlendirmekte fayda bulunmaktadır. Eğer ceza mahkemesinin kararı hukuk mahkemesi nezdinde kesin delil etkisi nedeni ile bağlayıcı olduğu bir durum söz konusu ise burada hükme esas alınan bilirkişi raporunun hukuk mahkemesini bağlaması gerekir.¹⁰⁰ Mesela ceza mahkemesinde yapılan yargılama neticesinde toplanan deliller ışığında senedin sahte olduğu tespit edilmiş ve bu doğrultuda mahkûmiyet kararı verilmiş ve bu karar kesinleşmiş ise ceza mahkemesinin bu sahtecilik kararı hukuk mahkemesi bakımından kesin hüküm niteliğindedir. Bu, aynı zamanda kesin delil etkisi doğuracağından ceza mahkemesinden alınmış olan ve senedin sahteliğini gösteren bilirkişi raporunun da hukuk hâkimini bağlaması gerekir. Aslında burada ceza mahkemesi kararının kesin delil niteliği etkisini bilirkişi delili üzerinde göstermektedir. Burada aslında hükme esas alınan zahiren bilirkişi delili olsa da, esasen hükme esas alınan ceza mahkemesinin mahkûmiyet kararıdır.

Ceza mahkemesi kararının hukuk mahkemesi nezdinde kesin delil teşkil etmediği diğer hallerde ise ceza mahkemesinden alınan ve hükme esas alınan bilirkişi raporu hukuk mahkemesi bakımından değerlendirilmeye değer bir takdiri delil niteliğindedir.¹⁰¹ Bu noktada ceza davasında kusur ve zararın miktarının tespiti için alınmış olan bilirkişi raporları, anılan davalar mahkûmiyet ile sonuçlanmış olsa bile hukuk hâkimini bağlamayacaktır.¹⁰²

⁹⁸ Akcan, s.172.

⁹⁹ Feridun Müderrisoğlu, "Ceza Mahkemesi Kesin Hükümü İle Tespit Edilen Kusur Derecesi Hukuk Hâkimini Bağlar mı?", *AD*, Şubat-Mart 1973, s.117.

¹⁰⁰ Akcan,s.173-174; Kuru, C.III, s.5154.

¹⁰¹ Akcan, s. 173-174; Kuru, C.III, s.5154.

¹⁰² "...BK. nun 53. maddesine göre; ceza mahkemesi mahkûmiyet kararı maddi olayın

Yargıtay'a göre ceza yargılaması sürecinde alınmış olan rapor eğer özel hukukta öngörülen prensip usul ve yöntemlere göre düzenlenmiş ise hukuk hâkimi bu rapora göre hüküm verebilir.¹⁰³

Genel olarak Yargıtay ceza davası açılan hallerde, ceza davasında alınan kusur raporu ile karar verilip, karar kesinleşse dahi, bu raporun hukuk hâkimini kusur yönünden bağlamayacağını içtihat etmektedir ve bu konu Hukuk Genel Kurulu'na da benimsenmektedir.¹⁰⁴ Ancak Yargıtay mahkûmiyet kararı ile sonuçlanmış olan bir davada alınan kusura ilişkin bilirkişi raporunun en azından failin kusurlu olduğu konusunda hukuk hâkimini bağlaması gerektiğine de kararlarında yer vermiştir.¹⁰⁵ Yargıtay'a göre, hukuk ve ceza mahkemelerinden alınmış olan bilirkişi raporlarında kusur oranının birbirinden farklı olması halinde hâkimin, bu çelişkinin giderilmesi bakımından yeniden bir bilirkişi heyeti oluşturarak raporlar arasındaki çelişkiyi giderecek yeni bir rapor aldırması gerekir.¹⁰⁶

sübut bulması yönünden hukuk mahkemesini bağlar ise de, kusurun takdiri ve zarar miktarını tayini bakımından bağlanamaz. BK. nun 53. maddesini bu şekilde yorumlamak icap eder.

Davalılar ceza dosyasındaki davacı alacağını belirleyen bilirkişi raporunun yetersiz olduğunu ileri sürerek yeniden inceleme yaptırılmasını isteyebilirler.

Mahkemeye; hükme esas alınan ceza bilirkişi raporunda değinilen stopaj, gider vergisi, giderler gibi kalemlerin davalılardan istenip istenemeyeceği hususları da nazara alınarak bilirkişi incelemesi yaptırılıp hasıl olacak sonuca göre hüküm vermek gerekirken, eksik incelemeyle karar verilmesi doğru olmamıştır...11. HD., 1992/5573 E., 1992/10286 K., 28. 10. 1992 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

¹⁰³ "...ceza mahkemesinde alınan ve davalının olayda kusur oranını da belirleyen raporun, iş güvenliği mevzuatı da göz önünde tutularak, yapılan değerlendirme sonucu verildiğinin, bu nedenle hukuki yönden de kanaat verici ve doyurucu bulunduğu anlaşılmamasına göre,...Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır...", HGK., 1994/10-390 E., 1994/626 K., 19. 10. 1994 T. (İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi, Y.1995, s.10807-10808; Koçak, s.135 dn. 656)

¹⁰⁴ HGK., 2008/4-734E., , K. 2008/766 K., 24. 12. 2008 T. (Akıl, (Bilirkişi), s.695)

¹⁰⁵ "...Ceza Mahkemesi'nin 2001/1393 Esas s. dava dosyası ile ceza davası açıldığı, bu dava dosyasında davalının 1/8 oranında kusurlu bulunduğu, davanın mahkûmiyetle sonuçlandığı, anlaşılmaktadır. Mahkemeye de bu dosyada alınan bilirkişi raporu dikkate alınmadan karar verilmiştir. Tazminat davalarında delillerin değerlendirilmesi hâkime aittir. Borçlar Kanunu'nun 53 ncu maddesi hükmüne göre hukuk hâkimi kusurun varlığına karar verebilmek için ceza hukukunun mesuliyete dair hükümleri ile bağlı olmadığı gibi, kusurun takdiri ve zararın miktarını tayin hususlarda da ceza mahkemesi kararı ile bağlı değilse de, olgularda ve ortaya konulan delillerde farklılık olmaksızın aynı kazada farklı kusur oranlarına ulaşılması adalete olan güveni sarsabilecektir...11. HD., 2003/7126 E., 2004/1571 K., 23. 02. 2004 T. (Koçak, s. 136)

¹⁰⁶ "...Hükme esas alınan Adli Tıp Kurumuyla daha önce alınan bilirkişi raporları

Hâkimin başka bir dava için hazırlanmış bulunan bilirkişi raporunu kendi baktığı dava için değerlendirmesi de mümkündür. Zira bilirkişi delili takdiri bir delildir.¹⁰⁷

b. Hukuk Mahkemesinde Alınmış Olan Bilirkişi Raporunun Ceza Mahkemesi Nezdindeki Hükümü

Burada hukuk mahkemesinde alınmış olan bilirkişi raporunun bağlayıcılığını hukuk mahkemesi kararının ceza mahkemesi nezdinde bağlayıcı olduğu kesin delil hükmünde olduğu halleri de dikkate alarak değerlendirmekte fayda bulunmaktadır. Eğer hukuk mahkemesinin kararı ceza mahkemesi nezdinde kesin delil etkisi nedeni ile bağlayıcı olduğu bir durum söz konusu ise burada hükme esas alınan bilirkişi raporunun da ceza mahkemesini bağlaması gerekir. Mesela hukuk mahkemesinde yapılan yargılama neticesinde toplanan deliller ışığında senedin sahte olmadığı tespit edilmiş ve bu doğrultuda davanın reddi kararı verilmiş ve bu karar kesinleşmiş ise hukuk mahkemesinin bu sahtecilik iddiasına ilişkin kararı ceza mahkemesi bakımından kesin hüküm ve delil etkisi doğuracağından hukuk mahkemesinden alınmış olan ve senedin sahte olmadığını gösteren bilirkişi raporu da ceza hâkimini bağlar. Aslında burada hukuk mahkemesi kararının kesin delil niteliği etkisini bilirkişi delili üzerinde de göstermektedir. Diğer bir ifade ile aslında hükme esas alınan zahiren bilirkişi delili olsa da, esasen hükme esas alınan hukuk mahkemesinin senedin sahte olmadığına ilişkin kararıdır.

Diğer taraftan hukuk mahkemesi kararının ceza mahkemesi nezdinde kesin delil teşkil etmediği diğer hallerde ise hukuk mahkemesinden alınan ve hükme esas alınan bilirkişi raporu ceza mahkemesi bakımından değerlendirilmeye değer bir takdiri delil niteliğinde ola-

arasında sonuçları itibariyle aykırılık bulunduğu göre, somut olayın özelliği itibariyle, davalı yanın son rapora itirazı da göz önünde tutularak, Adli Tıp Kurumu'ndan yeniden rapor alınması ve sonucuna göre karar verilmesi gereklidir. Açıklanan nedenlerle, mahkemece yeni bir bilirkişi incelemesi yaptırılarak, raporlar arasındaki aykırılığı giderici yeni bir rapor alınması ve sonucuna göre karar verilmesi gerekir... HGK., 2011/19-171 E., 2011/279 K., 4. 5. 2011 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

¹⁰⁷ Cenk Akil, "Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun Hâkimin Bilirkişi Raporuyla Bağlı Olup Olmadığı Hakkında Vermiş Olduğu 24. 12. 2008 Gün ve E. 2008/4-734, K.2008/766 Sayılı Kararının Tahlili", *AÜHFD*, Ankara 2011, C.60, S. 3, s.706, dn.29.

caktır. Zira ceza mahkemesi her türlü yasal delili kararına esas alabilir. Ayrıca bunlar haricinde hukuk mahkemesinde alınmış olan bir bilirkişi raporu ceza mahkemesince yeterli görülüyorsa bunun da karara esas alınması mümkündür. Zira ceza yargılamasında delil serbestisi ilkesi geçerli olduğundan ceza mahkemesi hukuka uygun olan bütün delilleri değerlendirmekte özgürdür. Bu bağlamda mala zarar verme suçunun yapılan yargılamasında erteleme, uzlaştırma ve HAGB hükümlerinin uygulanması bakımından, hukuk mahkemesinde aynı eylemden dolayı aldırılmış olan bilirkişi raporunu kararına esas alabilir.

SONUÇ

Hukuk mahkemesi kararlarının ceza mahkemesi bakımından kesin hüküm oluşturduğu istisnai durumlar bulunmaktadır. Bu kapsamda hukuk mahkemesinde bir senedin sahteliği iddiası ile açılmış olan davada mahkemenin senedin sahte olmadığına dair karar vermesi halinde bu karar ceza mahkemesi nezdinde kesin hüküm teşkil edecektir. Bu konuda HMK'nın "Sahtelik hakkında hukuk ve ceza mahkemesi kararlarının etkisi" kenar başlıklı 214'üncü maddesinde kesin düzenleme bulunmaktadır. Buradaki düzenleme uyarınca bir belgenin sahte olmadığına dair hukuk mahkemesince verilen karar kesinleştikten sonra, söz konusu belge hakkında ceza mahkemesinde de sahtelik iddiası ile ceza davası dinlenemez. Benzer düzenleme mülga HUMK'un 314'inci maddesinde de bulunmaktaydı. Diğer bir ifade ile senedin sahteliği iddiası ile bu konuda ceza davası açılmayacağı gibi derdest ceza davasında ise bu husus tartışma konusu yapılamayacak ve davanın reddine karar verilmesi gerekecektir.

Diğer taraftan ceza mahkemesinin senedin sahteliğine ilişkin vermiş olduğu mahkûmiyet kararı hukuk mahkemesi nezdinde kesin hüküm oluşturmaktadır. Buna karşılık ceza mahkemesinin bu konuda verilen beraat kararı aynı sonucu doğurmayacaktır. Burada beraatin hangi nedenle verildiği önemli olduğu kadar davaya konu senedin sahteliği konusunda ceza mahkemesinin nitelendirmesi de önem kazanmaktadır. Zira mahkeme senedin sahte olduğunu tespit etmekle birlikte sahtelik eyleminin sanık tarafından gerçekleştirilmediğini kesin olarak tespit ederek beraat kararı vermesi ile eylemin kimin tarafından gerçekleştirildiğinin açık olarak tespit edilememesi nedeniyle

delil yetersizliği dolayısıyla verilecek beraat kararının sonuçları farklı olacaktır. Aynı şekilde davaya konu senedin sahte olmadığına ilişkin kesin tespitten dolayı verilecek beraat kararının da etkisi farklı olacaktır. Burada senedin sahte olmadığından bahisle vermiş olduğu karar da hukuk mahkemesini bağlayıcı niteliktedir.

Kaynakça

- Akcan Recep, Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988.
- Akil Cenk, "Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun Hâkimin Bilirkişi Raporuyla Bağlı Olup Olmadığı Hakkında Vermiş Olduğu 24. 12. 2008 Gün ve E. 2008/4-734, K.2008/766 Sayılı Kararının Tahlili", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara 2011, C.60, S. 3, s. 693-731.
- Aktan Hamdi Yaver, "Medeni Hukuk-Ceza Hukuku (Hâkimleri) İlişkisi", *Adalet Dergisi*, Ankara Mart-Nisan 1989, C. LXXX, S. 2, s. 22-37.
- Alangoya H. Yavuz, Medenî Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanmasına İlişkin İlkeler, İstanbul 1979.
- Alangoya H. Yavuz/Yıldırım Kamil/Deren Yıldırım Nevhis, Medenî Usul Hukuku Esasları, 4. Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul 2004.
- Ansay Sabri Şakir, Hukuk Yargılama Usulleri, 7.Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 142, Ankara 1960.
- Arslan A.İsmet, "Ceza Hukuku Kurallarının Haksız Fiilden Doğan Tazminat Taleplerine Etkisi", *Yargıtay Dergisi*, Ankara 1981, S.3, s. 325-348.
- Bağatur Ege, "Medeni Hukuk İle Ceza Hukuku Arasındaki İlişki BK.53.Maddenin İncelenmesi", *Ankara Barosu Dergisi*, S.5, Y.1965, s.579-583.
- Başpınar Veysel/Altunkaya Mehmet, "Depremden Doğan Zararların Tazmininde Zamanaşımının Başlaması ve Süresi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.57, S.1, s.95-131.
- Belgesay Mustafa Reşat, Medeni Usul Hukukunda Delillerin Değerlendirilmesi, Kazancı Yayınları, İstanbul 1990.
- Belgesay Mustafa Reşat, "Türkiye Temyiz Mahkemesi ve İsviçre Federal Mahkemesi Kararlarının Analizi", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul 1940, C.VI, S.1, s.353-364. (Kararların Analizi).
- Belgesay Mustafa Reşit, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C. 2, İstanbul 1940, (Şerh).
- Berkin Necmettin, "İspat Hukukunda Senet Delili ve Yazılı Delil", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul 1946, C.12, S.4, s. 1175-1192.

- Bilge Necip/Önen Ergun, *Medeni Yargılama Hukuku*, Ankara 1978.
- Bilgen Mahmut, “Kambiyo Senetlerinde Tahrifat (Değişiklik) Yapılması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, İzmir 2010, C.11, Özel S.: 2009, (Basım Yılı: 2010), s. 985-1028.
- Centel Nur/Zafer Hamide, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 9.Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2012.
- Çavdar** Seyit, *İtirazın İptali, Borçtan Kurtulma, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları*, Ankara 2007.
- Çelik Çelik Ahmet, “Hukuk Mahkemesi Kararlarının Ceza Davasına Etkisi”, http://www.tazminathukuku.com/dosyalar/251_hukuk-mahkemesi-kararlarinin-ceza-davasina-etkisi.pdf, İET: 25.03. 2015.
- Çelik Çelik Ahmet, *Tazminat ve Alacaklarda Zamanaşımı*, Legal Yayıncılık, İstanbul 2004, (Zamanaşımı).
- Çetin Erol/Malkoç İsmail, *Sahtelik Suçları*, Ankara 1995.
- Çınar Ali Rıza, “Hukuka Aykırı Kanıtlar”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Ankara 2004, S.55, (Hukuka Aykırı), s.31-64.
- Deliduman Seyithan, “Son Değişiklikler Çerçevesinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Borçlar Kanunu İlişkisi”, *Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yalova 2012, S.1, s.1-26.
- Dişel Buse, “Ceza Mahkemesi Mahkûmiyet Kararının Hukuk Mahkemesi Kararına Etkisi ve Bekletici Sorun Yapılması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, İzmir 2009, C.11, Özel Sayı 2009, s.183-224.
- Doğanay İsmail, “Hukuk Hâkimi, Ceza Mahkemesinin Hangi Nevi Kararları İle Bağlıdır?”, *Yargıtay Dergisi*, Ankara 1975, S.2, s.21-31.
- Erdemir İlter, *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, C.2, Ankara 1998.
- Erem Faruk, *Ceza Usulü Hukuku*, Genişletilmiş 4. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara 1973.
- Aşçıoğlu Faruk, *Adli Belge İncelemesi*, İstanbul 2005.
- Gürçay Kamil, “Tatbikatta Borçlar Kanununun 53 üncü Maddesi”, *Ankara Barosu Dergisi*, Ankara 1953, S.3, s.223-227.
- Gürsoy Kemal Tahir, “Haksız Eylem (Fiil) Den Doğan Talep Hakkı ve Bu Hakkın Diğer Talep Haklarıyla Yarışması (Dava Hakkının Telahuku)”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara 1974, C.31, S.1-4, s.149-184.
- Karslı Abdurrahim, *Medeni Muhakeme Hukuku*, 3.Baskı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul 2012.
- Kart Onur, “Delillerin Ortaya Konulması ve Tartışılması (5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 206-208 ve 215-218. maddeleri)”, <http://www.kazanci.com/cgibin/highlt/hebb/highlight.cgi?file=hebb/files/makaleonurkart2.htm&query=Bekletici%20mesele#fm>, İET: 16.12.2012.

- Kılıçoğlu Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Genişletilmiş 16. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2012.
- Kılıçoğlu Ahmet, "Haksız Fillerde Sorumlulukta Ceza Hukuku İle Medeni Hukuk İlişkisi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara 1973, C. XXIX, S. 3-4, s.185-225, (Haksız Fiil).
- Kılıçoğlu Mustafa, Sorumluluk Hukuku, C.I., Sözleşme Dışı Sorumluluk, Turhan Kitabevi, Ankara 2002, (Sorumluluk Hukuku).
- Koçak Hakan, Ceza Yargılamasının Hukuk Mahkemelerinde Bağlayıcılığı Sorunu, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009.
- Kunter Nurullah/Yenisey Feridun/Nuhoğlu Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 19. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2009.
- Kurşun Günel, Ceza Muhakemesinde Hüküm, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2011.
- Kuru Baki/Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder, Medeni Usul Hukuku, 23. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2012.
- Kuru Baki/Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder, İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2011, (İcra).
- Kuru Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.I-II-III-IV-V-VI, 6. Baskı, Demir Yayınları, Ankara 2001.
- Kuru Baki, İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, 2003, (İstirdat).
- Muşul Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2008.
- Müderrişoğlu Feridun, "Ceza Mahkemesi Kesin Hükümü İle Tespit Edilen Kusur Derecesi Hukuk Hâkimini Bağlar mı?", *Adalet Dergisi*, Ankara Şubat-Mart 1973, s.108-124.
- Nart Serdar, "Alman ve Türk Hukukunda Senetle İspat", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, İzmir 2007, C.9, S.1, s. 207-232.
- Önen Ergun, Medeni Yargılama Hukuku, Sevinç Matbaası, Ankara 1979.
- Özekes Muhammet, Medeni Usul Hukukunda Asli Müdahale, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1995.
- Öztek Esat, "Ceza Mahkemesinde Beraat Haksız Fiili ve Onun Tazminini Ortadan Kaldırmaz", *Jurisdictio* 1957, C.II, s.491-493.
- Pekcanıtez Hakan, "Bekletici Sorun", *Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, İzmir 1980, C.1, S.1, s.249-275.
- Pekcanıtez Hakan/Korkmaz Hülya Taş /Meriç Nedim, Gerekçeli Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ankara 2011.
- Pekcanıtez Hakan/Atalay Oğuz/Özekes Muhammet, Medeni Usul Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2007.

- Pekcanıtez Hakan/Atalay Osman/**Özekes** Muhammet, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku, Ankara 2011, (HMK'ya Göre).
- Postacıoğlu İlhan E., Medeni Usul Hukuku Dersleri, İstanbul 1959.
- Postacıoğlu İlhan E., İcra Hukuku Esasları, İstanbul 1982, (İcra).
- Saldırım Mustafa, Açıklamalı ve İçtihatlı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, (Şerh), Ankara 2011.
- Selçuk R. Nurettin, "Ceza Kararlarının Hukuk Hâkimine Etkisi", *Ankara Barosu Dergisi*, Ankara 1975, S.5, s.718-725.
- Sungurtekin Özkan Meral, Avukatlık Hukuku, 1. Baskı, Fakülteler Kitabevi, İzmir 2006.
- Şahin Cumhur, Ceza Muhakemesi Kanunu Gazi Şerhi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005 (Gazi Şerhi).
- Tan Hadi, "Medeni Hukuk Münasebetlerine Müteallik Meselelerde Ceza Mahkemelerinin Yetkisi", *Adalet Dergisi*, Ankara 1951, S.5, s.659-666.
- Tuğsavul Muhsin, "BK.53.Maddesi Üzerine Bir İnceleme", *Adalet Dergisi*, Ankara 1946, s.946-958.
- Tunçomağ Kenan, "Mahkeme Kararları Kroniği", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.XXVIII, S.1, (Mahkeme Kararları), s.292-319.
- Türk Ahmet, Maddi Hukuk ve İcra ve İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, Ankara 2006.
- Türker Erhan, "Ceza Mahkemesi Kararlarının Haksız Fiiller Konusunda Hukuk Hâkiminin Kararlarına Etkisi", *Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, C.11, S.1, Y.1980, s.310-321.
- Ulusoy Yasin, "Beyaza İmza", *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, Erzincan 2004, C.VIII, S.3-4, s.471-499.
- Umar Bilge, "Temyiz Mahkemesi İçtihatlarına Göre Ceza Mahkemesi Kararının Hukuk Mahkemesine Tesiri", İstanbul Barosu Dergisi, İstanbul 1949, C.XXXIII, s.360-372.
- Uyar Talih, "Sahte Senetle Yapılan İcra Takibinin Durdurulması", *Nevşehir Barosu Dergisi*, Nevşehir Mart 2014, Y.1, S.1, s.293-308.
- Uyar Talih, İcra Hukukunda Olumsuz Tespit ve Geri alma Davaları, C.1, İzmir 2003, (Geri Alma Davaları).
- Uyar Talih, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C.4, İzmir 2008, (Şerh).
- Uygur Turgut, Açıklamalı- İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, C.3, Ankara 2010.
- Üstündağ Sami, Medeni Yargılama Hukuku, C. I-II, İstanbul 2000.
- Yaşar Halis, "Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Hâkimini Etkileyip Etkilememesi Meselesinin Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlaline Varan Boyutu (Bir

Yargıtay Kararının Düşündürdükleri)", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Ankara 2013, S.109, s.451-464.

Yavuz Nihat, *İtirazın İptali, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları*, Ankara 2000.

Yazar Muammer, "Ceza Hukuku İle Medeni Hukuk Arasındaki İlişki", *Yargıtay Dergisi*, Ankara 1986, C. XII, S.3, s.246-255.

Yılmaz Ejder, "Usul Ekonomisi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara 2008, C. LVII, S.1, s.243-274,(Usul Ekonomisi).

Yılmaz Ejder, "Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanunu'yla Getirilen Değişiklikler", <http://www.muglabarosu.org.tr/upload/UserUpload/file/hmkyenilikler.pdf>, İET: 15.10.2013, (Değişiklikler).

Yılmaz Lerzan, *Kambiyo Senetlerinde Defiler*, İstanbul 2007, (Deliler).